

TARİHİ DOKUDA YARIŞMA YOLUYLA ÜRETİLMİŞ MODERN MİMARLIK ÜRÜNLERİ: HÜKÜMET KONAKLARI ÖRNEĞİ (1965-1985) (1) Tuba BÜLBÜL BAHTİYAR*, Esra YALDIZ**

Alındı: 01.07.2020; **Son Metin:** 15.08.2021

Anahtar Sözcükler: Hükümet konakları; mimari proje yarışması; tarihi dokuda yeni yapı; tasarım ölçütleri; modern mimarlık.

1. Bu çalışma Tuba Bülbül Bahtiyar'ın Doç. Dr. Esra Yıldız danışmanlığında Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü'nde devam etmekte olan doktora tezine dayanmaktadır.

GİRİŞ

Koruma kavramı, 18. yüzyılda şekillenmeye başlamış, 19. yüzyılın sonlarına doğru kuramsal temeller üzerinde bir gelişim göstermiş ve 20. yüzyıl başlarında tek yapı ölçeğinden çıkarak anıtların çevresi ile birlikte korunması gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır (Jokilehto, 2002). Özellikle 19. yüzyılın ikinci çeyreğinde koruma kavramı, tek tek yapıların korunması kapsamında değil, tarihsel süreç içerisinde kültürel birikimin okunabildiği ve tarihsel süreklilik içeren yerleşmelerdeki tahribatlara yönelik önlemleri de kapsayıcı şekilde genişlemiştir. Bu sebeple koruma, bozulmanın önlenmesine karşı bir eylem olmanın yanı sıra doğal ve kültürel çevrede geçmişten gelen mesajların geleceğe aktarılmasında etkin bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Feilden, 1982).

Uluslararası platformlarda koruma ile ilgili en erken açılımlardan biri olan 1931'de Atina'da toplanan, Tarihi Anıtların Korunması ile ilgili Mimar ve Teknisyenlerin 1. Uluslararası Konferansı'nda tarihi anıtların çevrelerine de saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu yapıların yalnız bırakılmasının önlenmesi, kütle, renk ve üslup bakımından uygunsuz yeni yapılarla çevrenin engellenmesine engel olunması gerektiği (ICOMOS, 1931) üzerinde durulmuştur. Ardından I. ve II. Dünya Savaşları sırasında kentsel alanlarda oluşan yıkımlar ile eskinin yakınındaki yeni yapılaşma sorunu ortaya çıkmış; II. Dünya Savaşı sonrası harap olan Avrupa kentlerinde, yıkılan yapıların yerine aynı şekilde benzerlerinin yapıldığı yaklaşımlar gündeme gelmiştir (Bilgin Altınöz, 2010). Le Corbusier gibi modern hareketin temsilcileri, bu durum karşısında geçmişin taklidinin özgün olanın değerini de azalttığını ifade ederek tarihi çevrelerde yapılan uygulamalarda eskinin taklidine karşı bir duruş sergilemişlerdir (Jokilehto, 1998). II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da yaşanan bu gelişmeler ile birlikte koruma disiplini içinde çevre ile birlikte kentsel ölçekte bir korumanın gerekliliği tekrar gündeme gelmiştir. Koruma ile ilgili düşünsel zeminlerin oturmaya başladığı 1964 Venedik Tüzüğü'nde, anıt

* Institute of Natural and Applied Sciences, Necmettin Erbakan University, Konya, TURKEY.

** Department of Architecture, Faculty of Fine Arts and Architecture, Necmettin Erbakan University, Konya, TURKEY.

kavramının kapsamı genişletilerek, anıtın içerisinde bulunduğu çevreyle birlikte korunmasını öngören bütüncül koruma anlayışı (ICOMOS, 1964) benimsenmiştir. Bu tarihten sonra alınan bütün kararlarda tarihi çevrelerin de korunması gerekliliği çağdaş koruma düşüncesinin temelini oluşturmuştur.

Tarihi çevreler süreç içerisinde edindikleri kültürel kimliklerini, farklı dönemlerin deneyimlerini ve mesajlarını bugüne aktarmakta büyük rol oynamaktadırlar (Feilden, 1982). İçerisinde bulunulan toplumun sosyal ve kültürel değerlerini, mimari oluşumlarını yansıtan tarihi çevrelerin; toplum, sosyal yaşam, kültür, doğal yapı, sokaklar, caddeler ve mimari ürünler gibi içerisinde barındırdığı her parça ile bir bütün olarak algılanıp, bütüncül şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir (Zeren, 2019). Bu alanlarda özgün kimliğin korunması ve yeni ile birlikte yaşatılmasını hedefleyen çalışmalar oldukça önemlidir. Bu bağlamda ele aldığımız tarihi dokuda yeni yapı uygulamaları yıllardır üzerinde konuşulup tartışılmış; bu alanlarda yeni yapının nasıl yapılacağı ile ilgili kesin sınırlar çizilememiş ve her zaman farklı fikirler ortaya atılmıştır. Buradaki en önemli nokta, geçmişteki ya da gelecekteki her iki yapı ya da dokunun, içerisinde bulunulan çağın olanaklarını yansıtabiliyor olmasıdır (Bloszies, 2012). Tarihi dokuda yeni yapı uygulamalarında; yeni ve farklı sözlerin söylendiği, tasarımın sorgulandığı, eleştirel ve özgün ürünlerin ortaya konduğu (Sayar, 2004), bir proje üretim süreci de mimari proje yarışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mimari yarışma projeleri; Türkiye tarihine ilk olarak 1930 yılında düzenlenen Bursa Belediyesi Hal Binası Yarışması ile girmiştir. Ardından bu yarışmalar çeşitlenmiş; başlangıçta önemli yapılar için uluslararası yarışmalar açılırken, ilerleyen dönemlerde ulusal yarışmalar da açılmaya başlamıştır (Özbay, 1993). Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında mimari proje yarışmaları, yalnızca mimarlık ürünü elde etmenin bir yolu olmayıp, aynı zamanda Anadolu kentlerinde modern mimarlık söyleminin ve üretiminin yaygınlaştırılmasında ve benimsenmesinde büyük rol oynamıştır. Bu yarışmalar sayesinde Anadolu kentlerinde modern mimari kimliğin oluşum sürecine katkı sağlanmış; belirli bir dönemin mimarlık kültürünü yansıtan, kente kimlik kazandıran, kentlinin belleğinde anı değerine sahip olan, yapıldığı dönem için çağdaş yapım tekniklerini içeren, tasarımda sosyal ve ekonomik stratejiler barındıran yapılar inşa edilmiştir. Bu yapılar tüm bunların yanı sıra belge değeri taşımakta olup; nitelikleriyle ve tasarım anlayışlarıyla Türkiye'nin 20. yüzyıl modern mimarlık mirasının önemli bir kısmını oluşturmaktadır (2).

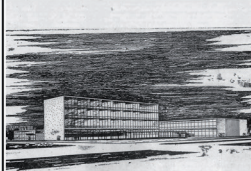
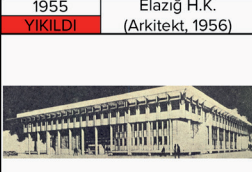
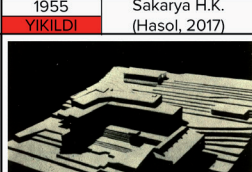

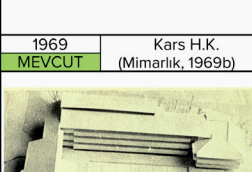
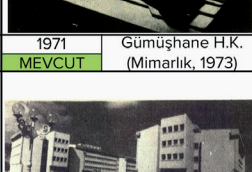
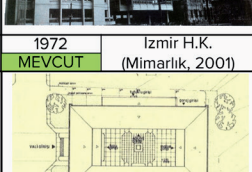
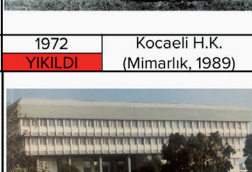

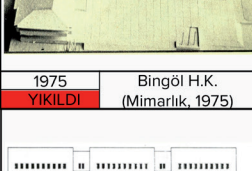
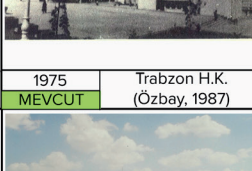
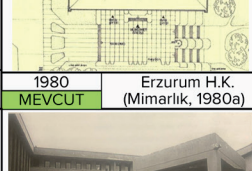

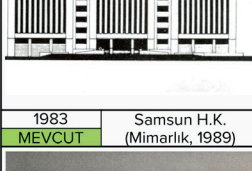

Türkiye'de yarışma yolu ile inşa edilmiş yapı türlerinin başında hükümet konakları gelmektedir. Hükümet konakları 19. yüzyılda Batılılaşma hareketlerinin etkileriyle birlikte yönetim sisteminin değişmesi sonucu ortaya çıkan bir yapı türüdür (Topçubaşı ve Eyüpgiller, 2011). Genellikle bu yapılar modern kent düzenlemeleri kapsamında oluşan hükümet meydanlarında yer almaktadır (Ortaylı, 1985; Yazıcı, 2008). Cumhuriyet öncesinde ve 1930'lu yıllara kadar yapılmış hükümet konaklarında I. Ulusal Mimarlık Akımı egemen iken 1940-50 yılları arasında II. Ulusal Mimarlık Akımının egemenliği söz konusudur. 1950 sonrası kentsel nüfus artışı ile birlikte kentlerin büyümesine karşı mevcut hükümet konakları yetersiz kalmaya başlamış; arazisi uygun olan hükümet konaklarının bulunduğu yerdeki boş alanlara ek yapılar yapılmıştır (Mimarlık, 1984a). Bu yıllarda Hükümet Konaklarının yarışma yolu ile elde edilmesinin bir gelenek haline geldiğini söylemek mümkündür. Cumhuriyet döneminden günümüze

2. Mimarlık kuramı ve pratiğindeki değişimlerle ilişkili olarak devingen bir yapıya sahip olan koruma düşüncesinde; 20. yüzyılın sona ermesiyle birlikte modern mimarlık mirasının korunması da gündeme gelmiş, bu yapıların kültürel mirasın bir parçası olarak yeni bir kimlik kazanmasıyla birlikte koruma kuram ve ölçütlerinde sınırlar değişmiştir (Polat ve Can, 2008).

kadar 40 farklı hükümet konağı yarışması yapılmış ve bunlardan 31'i uygulanmıştır (Tablo 1).

Tarihi dokuda yeni yapı bakış açısı ile ele alınan bu çalışmanın; Türkiye'de mimarlık alanında modernleşme sürecinin yoğun bir şekilde yaşandığı ve tarihi dokuda yeni yapı tasarımının gündeme geldiği 1965-1985 yılları arasında Anadolu'nun farklı kentlerinde yarışma yolu ile üretilmiş, Hükümet Konakları üzerinden tartışılması hedeflenmektedir. Bu yarışmalardan Artvin, Hatay, Sinop, Sivas, Afyon ve Erzincan kentlerinde tarihi bir yapının yanında inşa edilmiş olanlar çalışma kapsamında incelenmiştir. İncelenen yapıların tamamı tarihi kent merkezinde olup, Osmanlı veya Cumhuriyet Döneminde inşa edilmiş tarihi yapıların yanında yapılmış yeni yapılar. Yarışmaların değerlendirme ölçütlerinde ve jüri raporlarında tarihi yapıya vurgu yapılmış ve onun tasarımın bir parçası haline getirilmesi istenmiştir. Bu kapsamda incelenen yarışma projeleri, kültürel mirası koruma ile ilişkili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile uzmanlar tarafından tanımlanan tarihi dokuya yeni yapı yaklaşım şekilleri ile uluslararası kurumlar tarafından yayınlanan bildiğe, tüzük ve yönetmeliklerden faydalanılarak hazırlanmış ölçütler üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de yarışma yolu ile inşa edilmiş hükümet konakları

				
1955 YIKILDI	Elazığ H.K. (Arkitekt, 1956)	1955 YIKILDI	Sakarya H.K. (Hasol, 2017)	1958 YIKILDI
		1958 YIKILDI	Adıyaman H.K. (Tekeli ve Sisa, 1974)	1958 YIKILDI
				1958 YIKILDI
				
1969 MEVCUT	Kars H.K. (Mimarlık, 1969b)	1971 MEVCUT	Gümüşhane H.K. (Mimarlık, 1973)	1972 MEVCUT
		1972 MEVCUT	İzmir H.K. (Mimarlık, 2001)	1972 YIKILDI
				1972 YIKILDI
				
1975 YIKILDI	Bingöl H.K. (Mimarlık, 1975)	1975 MEVCUT	Trabzon H.K. (Özbay, 1987)	1980 MEVCUT
		1980 MEVCUT	Erzurum H.K. (Mimarlık, 1980a)	1983 MEVCUT
				1980 MEVCUT
				
1983 MEVCUT	Samsun H.K. (Mimarlık, 1989)	1984 MEVCUT	Gaziantep H.K. (Uzmim, 1987)	1984 YIKILDI
		1984 YIKILDI	Gaziosmanpaşa H.K. (Diñç, 2009)	1984 MEVCUT
				1984 MEVCUT
				
1986 MEVCUT	Adana H.K. (Diñç, 2009)	1986 MEVCUT	Giresun H.K. (Mimarlık, 1987c)	1991 MEVCUT
		1991 MEVCUT	Bursa H.K. (Diñç, 2009)	2009 MEVCUT
				2009 MEVCUT
				2014 MEVCUT

TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI

Tarihi çevreler geçmiş dönemlerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını, yaşam biçimini ve felsefesini yansıtan, çevre-yapı, yapı-insan arasındaki ilişkilerin uygunluğu açısından oldukça önemli bir birikimin ifadesidir (Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007). Kent kültürünün ve kent kimliğinin önemli bir parçası olan tarihi çevrelerin gelecek kuşaklara aktarılması en önemli sorumluluklardan biridir. Toplumların, geçmişle bağlarını kuran tarihi çevrelerin sürekliliği, topluma kimliğini bulmada yardımcı olarak kültürel ve sosyal çevrenin oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Kuban, 2000).

19. yüzyılın sonunda koruma düşüncesinin kuramsal temellerinin oluşumunda rol oynayan Camillo Boito ve Gustavo Giovannoni gibi (Jokilehto, 1998) korumacılar tarafından tarihi yapıların içinde buldukları kent dokuları ile birlikte korunması gerekliliği gündeme getirilmiştir. Tarihi dokuların korunması ve buralara yapılacak olan müdahaleler ise 20. yüzyıl başlarında uluslararası platformlarda ele alınmaya başlamıştır. 1931 yılında Atina Konferansı'nda uzmanlar tarafından tartışılan bu kavram 1932 yılında Carta Del Restauro'da yasallaştırılmıştır. 1964'te Venedik Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesi ile birlikte koruma kavramının kapsamı genişletilerek, anıtın bulunduğu bağlamla birlikte korunması kavramı gündeme gelmiştir. Korumayla ilgili en erken ve geçerli açılım olan Venedik Tüzüğü, tarihsel yapıların tek tek koruma sürecinden, çevresinin, tarihi konut dokularının, tarihi kent merkezlerinin, kent bütünüünün korunması gereğinden; yapıların bulunduğu bağlamın özelliklerine ve anlamına kadar olan değerlerinden bahsetmekte; tarihi çevrelerin durağan olmayan dinamik yapısına dikkat çekmektedir (Erder 2018). ICOMOS'un 1967 yılındaki ilk toplantısında korumanın temel amaçlarından birinin tarihi dokuların korunması ve modern kentle ilişkilerinin sağlanması konusu ele alınmış (Horler, 1975); 1972'de Budapeşte'deki toplantısında ise tarihi yerleşmelerde modern mimarinin tanımlanması; 1978'de Moskova'da kentsel gelişmelerde tarihsel yerleşimler ve tarihsel mahallelerin korunması sorunları gündeme gelmiştir (Erder, 2018). 1975 yılındaki Amsterdam Bildirgesi'nde tarihi çevreler için bütünlük korumanın gerekliliği vurgulanmıştır (ICOMOS, 1975). UNESCO'nun 1976 yılındaki Nairobi Bildirgesi'nde (Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler), tarihi çevrelere yapılacak olan müdahaleler ile karakterlerinin etkin bir biçimde korunmasına özen gösterilmesi (UNESCO, 1976) konusu üzerinde durulmuştur. Bu ve bunun gibi birçok toplantıda, koruma yönetiminde disiplinler arası bir yaklaşım oluşturmak amacıyla tarihi yapılar ve yerleşimleri de kapsayan, temel ilkeleri belirleyen, yol gösterici Burra Tüzüğü (ICOMOS, 1999b), Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS, 1999a), Declaraton Of Foz Do Iguaçu (ICOMOS, 2008), Valetta İlkeleri (ICOMOS, 2011a), Paris Deklarasyonu, (ICOMOS, 2011b), Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (ICOMOS, 2013a) gibi tüzükler hazırlanmıştır.

Tarihi dokuda yeni yapı konusu ülkemizde ise 19. yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelmiştir (Erder 2018). Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun (GEEAYK) 1951 yılında kurulması ile birlikte tarihi yapıların çevreleriyle bir bütün halinde düşünülmesi fikri önem kazanmıştır (Arslan vd., 2020). 1973'te yürürlüğe giren Eski Eserler Kanunu ile kentsel ölçekte koruma yasallaşmış ve sit kavramı gündeme gelmiştir. 1983'te ise 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile sit alanı tanımları belirginleşmiş ve koruma amaçlı imar planı kavramı ortaya

çıkıştır (Bilgin Altınöz, 2010; Erder 2018). 2005 yılında çıkan Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik ile çevreyle birlikte bütüncül koruma yasallaştır. Günümüzde tarihi dokuda yeni yapılaşma koşullarının koruma imar planı ile belirlenmesi esas olup; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 720 sayılı Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları ile ilgili İlke Kararı dikkate alınmaktadır. Bu belgelerde yerleşimin doku özelliklerine bağlı olarak yoğunluk, kütle, konum, yükseklik, mimari özellikler, yapı malzemesi, yapım tekniği, renk, doku vb. koşulların tanımlanması gerekliliği genel bir ilke olarak belirtilmiştir (720 Nolu İlke Kararı, 2006), koruma esasları ve sınırları koruma kurullarının yetkisine bırakılmıştır (Bilgin Altınöz, 2010).

Tarihi Dokuda Yeni Yapıya İlişkin Tasarım Yaklaşımları

Geçmişten gelen kültürel birikimin ifadesi tarihi çevreler kente kimlik ve anlam kazandıran, kültürümüzün, geçmişimizin ve toplumsal belleğimizin en önemli unsurlarıdır. Zaman içinde değişimlere maruz kalan tarihi kent merkezlerinde bu değişimlerin kontrollü, koruma bilinci çerçevesinde olması ve doğru yönlendirilmesi tarihi dokuların zenginliğinin ve sürekliliğinin korunması açısından gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Bu noktada tarihi çevrelerde yeni yapılaşma, çevresel ve kültürel sürekliliğin korunabilmesi ve sağlanabilmesi için önemli bir girdi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi dokuda yeni yapı tasarımında, tasarımcının tercih etmesi gereken yaklaşımları net çizgilerle belirlemek mümkün değildir ve tek bir doğrudan söz edilemeyecek kadar da zor bir tasarım sürecidir. Bu bağlam odaklı tasarım probleminde birçok farklı süreç ve yöntemler kullanılmakta olup birçok araştırmacı tarafından tasarım yaklaşımları farklı şekillerde ifade edilmiştir.

Tarihi dokuda yeninin inşasında; (i) uyum/benzer yaklaşımlar (tarihsel biçimlerin yorumu/tarihsel biçimlerin taklidi), (ii) karşıt/zıt yaklaşımlar, (iii) serbest yaklaşım (Velioglu 1992); (i) taklit, (ii) kontrast ve (iii) yorumlama (Doğrusöz, 1994) ; (i) aynısını yapmak, (ii) benzerini yapmak, (iii) referans vermek ve (iv) zıtlık yaklaşımı gibi farklılaştırılmış ancak uyumlu tasarımları (Semmes, 2007) benimseyen araştırmacılar olduğu gibi her zaman tarihi dokudaki yeni tasarımlarda zıtlık olduğunu varsayan (i) aşırı, (ii) ölçülü, (iii) göndermeli (Bloszies, 2012) tasarım yaklaşımları da bulunmaktadır. Tarihi dokuya odaklanan ve yeniyi de tasarımda bir girdi olarak kullanan (i) bağlamsal benzerlik, (ii) bağlamsal süreklilik, (iii) bağlamsal karşıtlık ve (iv) serbest stil (Rıza ve Doratlı 2015) yaklaşımlarına ilaveten yeni ile eski ilişkisini benzeşme/farklılaşma birlikteliğinde ele alan (i) üslup taklidi, (ii) geleneksele öykünme ve (iii) aykırı yaklaşım (Zeren, 2019) olarak sınıflandırmalar yapan yaklaşımlar da bulunmaktadır.

Literatürde bazı araştırmacıların tarihi dokuda yeni yapı için modernist bir bakış açısı ile tarihi yapılara zıtlık oluşturacak tasarımları, özellikle yeni ve eski yapıları ayırt etmenin bir yolu olarak benimsedikleri (Semmes, 2007); bazı araştırmacıların ise özellikle bağlama odaklanan, bağlamla uyumlu tasarım yaklaşımlarını ele aldıkları görülmektedir. Farklı bir tarihi dokuda yeni yapı yaklaşımı da tarihsel kıyasları yakından takip ederek, yeninin eskiye uyarlanması ya da yeni ile eskinin karşılaştırılmasıdır (English Heritage, 2001). Bu noktada yeni-eski ilişkisini farklılaşma-benzeşme birlikteliğini savunan, yeni olanın tarihi dokudan farklılaştırılması ve tarihi malzemelerle uyumlu olması özellikle, boyut, ölçek, oran ve çevrenin bütünlüğünün korunmasının öncelikli olduğu yaklaşımların

varlığından da söz edilebilir (Semmes, 2007). Görülüyor ki tarihi çevrelerde yeni yapılaşma için tek bir çözüm ve tasarım yaklaşımı bulunmamaktadır. Mevcut dokunun varlığının ve değerlerinin bilincinde olmak, mevcuda saygı göstermek ana ilkelerden biri olarak ele alınmalıdır. Tek başına bir yaklaşımın ise başarılı olması pek olası değildir. Tasarımcı, belirli yönlere odaklanmak yerine tüm ilkeleri göz önünde bulundurarak, bir denge içerisinde olmalıdır (The Scottish Government, 2011).

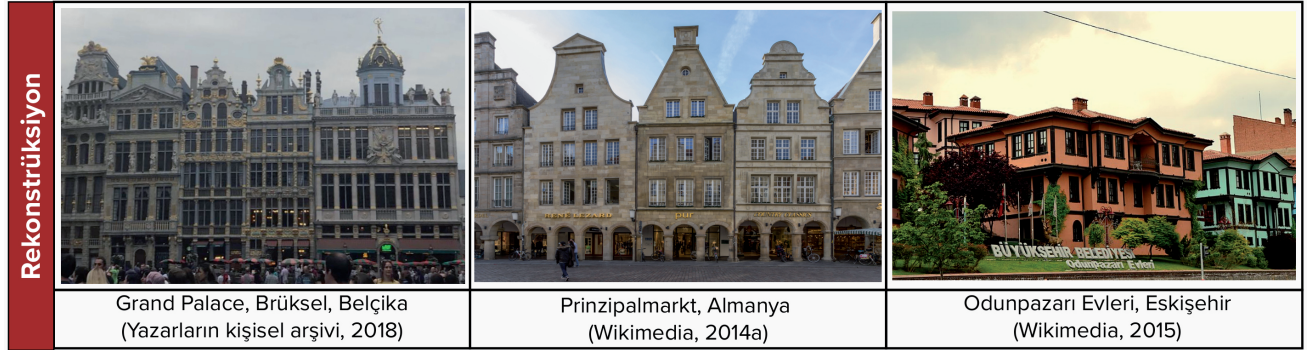
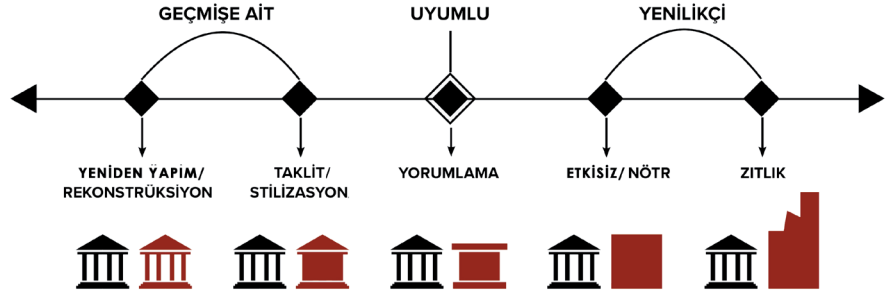
Sonuç olarak, tarihi dokunun mevcut karakterlerini iyileştiren ve güçlendiren değişiklikler ya da eklemeler olumlu iken; mevcut karakterini zayıflatan veya azaltan değişiklikler veya eklemelerin olumsuz karşılandığını söylemek mümkündür (Semmes, 2007).

Tarihi çevreyi yorumlamada ve yeni ile eskiyi birlikte değerlendirmede temel oluşturacak ölçütler ise; kütle, üslup, yapı tekniği, işlev (Doğrusöz, 1994), boyut, ölçek, renk, oran, süsleme, ritim, malzeme, dolu-boş ilişkisi (Semmes, 2007), alan içinde uyumluluk, karakter, yükseklik, kompozisyon (Stavreva, 2017), yerel özellikler, biçim ve silüet (Velioğlu, 1992) olarak sıralanabilir. Bu ölçütler ve yaklaşımlar üzerinden tarihi dokuda yeni yapı tasarımı üç ana başlık ve beş alt başlıkta değerlendirmek mümkündür.

- Geçmişe ait (Retrospektif): Yeni yapıda geleneksel formlar yoğun olarak devam eder ve yeniye özgünden ayırmak veya yapıldığı dönemi tanımlamak oldukça zordur.
  - o Yeniden Yapım/Rekonstrüksiyon: Yıkılmış veya tahrip olmuş tarihi yapıların geçmişteki verilere dayanarak yeniden yapılmasıdır. Yeni yapı, tarihi yapının kopyası ya da benzeri şeklindedir.
  - o Taklit/Stilizasyon: Çağdaş mimarlık prensiplerine neredeyse hiçbir atıfta bulunmadan kompozisyonu, formu, malzemeyi, yapı tekniğini vb. taklit eden yeni yapıdır.
- Uyumlu: Geleneksel formların bazıları korunarak yeni formlara uyarlanır. Çağdaş unsurlar yapının dönemini yansıtırken; geleneksel formlar bağlamla uyumlu olmasını sağlar.
  - o Yorumlama: Geleneksel yapıların çağdaş yorumlarına, biçimlerine, kompozisyonlarına ve malzemelerine uyarlanan yeni yapıdır.
- Yenilikçi: Geleneksel formlarla hiçbir ilişki kurulmadan yeni formların benimsenmesidir. Çağdaş malzemelerin ve formların kullanılması ile yapının döneminin kolayca tanımlanması ve bağlamdan farklılaşması sağlanır.
  - o Etkisiz/Nötr: Mevcut bağlamın niteliklerini ve karakterini göz ardı eden tarafsız ve yalın yeni yapıdır.
  - o Zıtlık/Kontrast: Hacim, kompozisyon, form, ölçek, malzeme gibi özellikler açısından mevcut mimarinin özellikleri ile tezatlık oluşturan aykırı ve bireysel yeni yapıdır (**Resim 1**).

Yukarıda özetlenen tarihi dokuda yeni yapı tasarımındaki yaklaşım şekillerine dünyada ve Türkiye’de uygulanmış tasarımlar üzerinden örnekler vermek mümkündür. Geçmişe ait tasarım yaklaşımlarından biri olan yeniden yapım/rekonstrüksiyon uygulamaları Avrupa’da II. Dünya Savaşı sonrası tahrip olan kentlerde savaşın izlerini silmek ve kenti toplumun belleğindeki haline dönüştürmek için kullanılmıştır. Almanya’nın Prinzipsalmarkt Caddesi’nde ve Brüksel Grand Palace’da yer

Resim 1. Tarihi dokuda yeni yapı tasarımı yaklaşımları (yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Resim 2. Yeniden Yapım/Rekonstrüksiyon yaklaşımına dünyadan ve Türkiye'den örnekler

alan bazı yapılar bu yaklaşımın örneği niteliğindedir. Rekonstrüksiyon kendi içinde birçok tartışmayı barındırmakta olup; tarihi dokunun bütünlüğünün korunması açısından olumlu iken tarihi yapıların sebeb olması açısından olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'de ise bu yaklaşıma Eskişehir Odunpazarı'nda Kurtuluş Savaşı esnasında kaçan Yunan askerleri tarafından tamamen yakıldığı bilinen on bir adet konağın yeniden yapımı/rekonstrüksiyonu (Nuhoğlu ve Geçimli, 2019) örnek verilebilir (Resim 2).

Makedonya'nın Üsküp şehrinde tarihi kent dokusu içinde yer alan ve Roma mimarisine form, süsleme ve kompozisyon anlamında benzerlik gösteren Arkeoloji Müzesi, taklit (stilizasyon) yaklaşımının örneklerinden biridir. İsveç'te Göteborg Belediye Binasının ek yapısı ise taklit ve yorumlamanın bir arada yapıldığı; tarihi yapıyı cephe elemanları anlamında taklit etse de eski ve yeni yapının ayrımının yapılabildiği bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de ise bu yaklaşıma örnek; Taksim'de yer alan, kütle ve gabari anlamında birçok tartışmalara yol açan Demirören Alışveriş Merkezi; geleneksel yapıların cephe, malzeme ve biçim özelliklerini aynen kullanılması sebebi ile taklit yaklaşımını benimsemektedir (Resim 3).

Resim 3. Taklit (Stilizasyon) yaklaşımına dünyadan ve Türkiye'den örnekler

Resim 4. Yorumlama yaklaşımına dünyadan ve Türkiye'den örnekler

Tarihi dokuda yeni yapı tasarımları genel olarak belirli başlıklara ayrılrsa da bir tasarım, bu yaklaşımların birden fazlasını da içinde barındırabilmektedir. Yorumlama yaklaşımına verilen örnekler de bunu destekler niteliktedir. Macaristan'ın Budapeşte kentinde yer alan Balna Alışveriş Merkezi cephe formu anlamında bitişiğinde bulunan tarihi yapıların yorumlaması olsa da yapının arka tarafına doğru büyüyen kütlesi ve kullanılan çağdaş malzemeler ile zıtlık yaklaşımı olarak da ele almak mümkündür. Benzer şekilde İstanbul'da, Taksim'de Maksim Gazinosu'nun yıkılması ile yerine yapılan Sofitel Otel; giriş cephesinde Maksim Gazinosu cephesinin yeniden yapımı ile rekonstrüksiyon; üst katlarda kullanılan çelik ve cam malzeme kullanımı ile zıtlık; gabari anlamında yorumlama yaklaşımı içindedir. Hollanda'nın Amsterdam kentinde tarihi yapıların bulunduğu cadde üzerinde yer alan Hudson's Bay Alışveriş Merkezi de cephe karakteri anlamında yorumlama yaklaşımı sergilemektedir (**Resim 4**).

Nötr yaklaşıma İspanya'nın Barcelona kentinde tarihi Katalan Elektrik Santrali'nin yanına yapılan yeni yapı örnek verilebilir. Tasarımın cam cephesi ve çağdaş malzeme kullanımı tarafsız ve yalın karakterde olmasını sağlamıştır. Benzer şekilde Almanya'nın Berlin şehrinde tarihi yapıların bulunduğu caddenin köşesine inşa edilen DBB Forum Konferans Binası yalın cephesiyle hem yorumlama hem nötr yaklaşımını bir arada sergilemektedir. Türkiye'de ise İstanbul, Beşiktaş sahilinde tarihi yapı komşuluğunda inşa edilen Deniz Müzesi'nin yalın cephesi, kütle oranları, güncel malzeme kullanımı ve saygılı tavrıyla etkisiz/nötr bir tasarım yaklaşımı sergilediğini söylemek mümkündür (**Resim 5**).

Yeniden yapım/Rekonstrüksiyon gibi zıtlık yaklaşımı da iki uç noktadan birinde yer almasıyla tartışmalı yeni yapıları meydana getirmektedir. Zıtlık yaklaşımının kabul görmesi diğer yaklaşımlara göre daha zordur;

Resim 5. Etkisiz/Nötr yaklaşımına dünyadan ve Türkiye'den örnekler

Resim 6. Zıtlık yaklaşımına dünyadan ve Türkiye'den örnekler

aykırı olmak adına yapılan bazı tasarımlar tarihi dokuya zarar verme ve onun fazlasıyla önüne geçme tehlikesini beraberinde getirmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin Prag kentinde yer alan Dancing House; formu, malzemesi ile bulunduğu dokuyla tezatlık oluşturan, dünyaca kabul görmüş ve simgesel hale gelmiş zıtlık yaklaşımına örnek bir yapıdır. Benzer şekilde Almanya'nın Berlin kentinde tarihi yapı komşuluğunda yapılan Yahudi Müzesi formu, malzemesi, hacmi ve ölçeği ile zıtlık yaklaşımına bir örnektir. Türkiye'de ise Eskişehir, Odunpazarı'nda geleneksel konutların yer aldığı alanda yapılan Odunpazarı Modern Müzesi ahşap malzeme kullanımıyla yorumlama yaklaşımı sergilerken; bulunduğu doku içerisinde kütleli olarak oldukça baskın olması sebebiyle oran ve ölçek anlamında zıtlık yaklaşımı sergilemektedir (**Resim 6**).

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında yukarıda açıklanan yaklaşımlardan hangisi kullanılmış olursa olsun ortaya çıkan sonuç ürünün mevcut tarihi çevrenin varlığının ve değerlerinin bilincinde olan, mevcut dokunun karakterini olumlu yönde iyileştirip geliştiren bir tasarım ürünü olması gerekmektedir. Tarihi çevrenin yeni ile birlikte sürekliliğinin sağlanabilmesi için uluslararası koruma otoritelerince tartışılmış, kabul görmüş ilkeler ve tüzükler dikkate alınarak, yapılacak olan tasarımların sınırlarının belirlenmesi önemli bir noktadır.

Koruma Bakış Açısı ile Tarihi Dokuda Yeni Yapı Ölçütlerinin Belirlenmesi

Tarihi anıt ve tarihi dokular ile ilgili tutumlar zaman ve bölgeler içinde değişkenlik göstermektedir. Ancak uluslararası koruma platformlarında kabul edilmiş tanımlar genel tutulmuş; değişkenlikler yapı ve bulunduğu yer özelinde ele alınmıştır. Tarihi dokuların geleceği için gereken müdahalelerin şekline karar vermedeki zorluk uzun süredir çağdaş koruma konusundaki uzmanların üzerinde tartıştıkları bir konudur (Erder, 2018).

Tarihi dokuda yeni yapı kavramıyla ilgili olarak en erken gelişmelerden biri 1932 yılında Carta Del Restauro'da tarihi çevrelerde yapılacak olan uygulamaların çevrenin niteliğini bozmayacak şekilde, kütlesi, rengi ve üslubu gibi birtakım sınırlarının olması gerektiği (ICOMOS, 1931) önemle vurgulanmıştır. 1933 yılında Atina Tüzüğü; Uluslararası Çağdaş Mimari Kongresi'nde, tarihi bölgelerde inşa edilen yeni yapılarda eski üslupların taklidinin kötü sonuçlar doğuracağı, bu tür uygulamaların desteklenmemesi gerektiği öngörülmüştür (Erder, 2018). Tarihi çevre koruma ile ilgili düşünsel alt yapının şekillendiği en önemli çalışma olan Venedik Tüzüğü'nden (1964) bu yana tarihi çevre kavramı çok yönlü ve çok kapsamlı bir konu olmuş ve çok başka değerler kazanmıştır. Amsterdam

Bildirgesi'nde (1975), tarihi çevre içerisindeki yeni yapıların çevreleriyle uyum içinde olmalarını sağlayacak bazı hacimsel ve boyutsal (yükseklik, arazi kullanım katsayısı vb.) kısıtlamalar (ICOMOS, 1975) getirecek bir yasa hazırlanması amaçlanmıştır. Ardından UNESCO'nun 1976 Nairobi Bildirgesi'nde, tarihi çevrenin genel karakterini, gabarisini, malzeme, renk özelliklerini, oranlarını, konumlarını, çevre ilişkilerini dikkate alan yeni uygulamaların yapılması (UNESCO, 1976) önerilmektedir. Tarihi çevrede yeni yapılacak olan uygulamalar ile ilgili koruma alanındaki etkin örgütlerden biri olan ICOMOS'un toplantıları ve toplantıların sonuç bildirgeleri bu alanlarda yapılan uygulamalarda yönlendirici olmaktadır. 1987 yılındaki Washington Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü'nde tarihi çevre içerisinde yeni binalar yapılması gerektiğinde özellikle ölçek ve parsel boyutlarına dikkat edilmesi ve çevre ile uyumlu yeni tasarımların yapılması gerektiği (ICOMOS, 1987) ifade edilmektedir. 1999 yılındaki Kültürel Öneme Sahip Yerlerin Korunması Amaçlı Avustralya Tüzüğü'nde (Burra Tüzüğü) kültürel öneme sahip yerlerde tarihi dokuya uyumlu bir tarzda ancak taklitten uzak tasarımların yapılması gerektiği (ICOMOS, 1999b) açık bir şekilde belirtilmiştir. Yine 1999 yılındaki Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde geleneksel yerleşimlere yapılacak olan çağdaş müdahalelerin, kültürel değerlere ve geleneksel karakterlere saygılı olduğu durumlarda kabul edilebileceği (ICOMOS, 1999a) ifade edilmiştir. 2008 yılındaki Foz Do Iguaçu Deklarasyonu'nda özellikle yerin ruhunun yeni tasarımlarda göz önünde bulundurulması (ICOMOS, 2008) gündeme getirilmiştir. Tarihi alanların korunması ve canlandırılması için sokak, parsel, kütle ve gabaride dengeli bir yaklaşımın geliştirilmesi ise 2011 yılındaki Paris Deklarasyonu'nda (ICOMOS, 2011b) belirtilmiştir. 2011'de Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri'nde tarihi kentlerin ve çevrelerin bir bütün olarak ele alınması gerektiği, buralarda yapılacak olan çağdaş mimarinin bulunduğu yerin değerleri (mekânsal, görsel ve kültürel) ile uyum içerisinde olması, aşırı zıtlıklardan kaçınılarak dokunun kesintiye uğratılmasının önlenmesi, bununla birlikte ayırt edici kompozisyonların kullanılması, bütünü oluşturan dengelerin korunması (ICOMOS, 2011a) önerilmektedir. 2013 yılındaki Burra Tüzüğü'nde ise tarihi çevrede yapılacak olan uygulamaların içinde bulunduğu kültürel yapıya katkı sağlaması; parsel düzeni, sokak dokusu, formu, kütlesi, rengi ve malzemesiyle özgün çevreye duyarlı ve çağdaş yapı malzemesi ve yapım tekniklerinin kullanılarak ayırt edici özelliklere sahip olması (ICOMOS, 2013b) tavsiye edilmektedir.

Görülüyor ki tarihi çevrede yeni yapı kavramı 20. yüzyılın başından beri uluslararası koruma platformlarında tartışılmakta, komisyonlar tarafından birçok toplantıda ele alınmaktadır. Özellikle ICOMOS ve UNESCO gibi kuruluşlar tarafından hazırlanmış ve uluslararası düzeyde kabul görmüş koruma konusundaki bildirgeler, sözleşmeler, tüzükler detaylı olarak incelendiğinde; tarihi dokuda yeni yapı tasarımına ilişkin ölçütler; (i) Yeni Ek/Yapı Tasarımı, (ii) Çevre ile İlişki, (iii) Kütle ve Cephe, (iv)Yapım Tekniği ve Malzeme şeklinde dört başlık altında ele alınabileceği görülmektedir (**Tablo 2**). Belirlenen bu tasarım yaklaşımları üzerinden çalışma kapsamında seçilen tarihi dokuda yarışma yoluyla üretilmiş hükümet konakları incelenmiştir.

Yeni Ek/Yapı Tasarımı	<ul style="list-style-type: none"> -Yeni ek/yapı yapılmadan önce alanın kentsel çevre analizi yapılmalıdır. -Tarihi dokudaki yeni ek/yapı kurallar ve denetim sistemine tabi tutulmalı, yetkili makamlara sunulmalıdır. -Yeni ek/yapıya tarihi dokunun çevresiyle olan ilişkisine zarar gelmediği takdirde izin verilmelidir. -Yeni ek/yapı mevcut mekansal oluşuma saygı göstermeli, ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. -Yeni ek/yapı yalın, az ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalıdır. Eklerin kesin ve net olarak özgünden farklı olduğu belli edilmelidir. -Yeni ek/yapının çağdaş mimarlığın yüksek kalitesinde olmasına özen gösterilmelidir. -Yeni ek/yapının renkleri, şekilleri, yazıları ve değişik maddeleri, tarihi dokuya uyumlu bir tarzda ve taklitten uzak olmalıdır.
Çevre ile İlişki	<ul style="list-style-type: none"> -Anıtların/tarihi alanların çevresindeki yapıların yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına ve çevresinin niteliksiz yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır. -Anıtların/tarihi alanların bulunduğu çevreye saygılı olunmalı; tarihi alan ve çevresi insan etkinlikleri de dahil bir bütün olarak görülmelidir. -Anıtların/tarihi alanların çevresinde geleneksel bir doku varsa olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiç bir yeni eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir. -Anıtları/tarihi alanları yeniden canlandırma projeleri, o alanın kültürel etkinlik merkezi yapmalı ve çevresine örnek olmalıdır.
Kütle ve Cephe	<ul style="list-style-type: none"> -Tarihi dokuda yeni ek/yapıların çevreleriyle uyum içinde olmalarını sağlayacak bazı hacimsel ve boyutsal kısıtlamalar getirilmelidir. -Yeni ek/yapı tasarımında anıtların/tarihi alanların konumu, hacmi, şekli, ölçeği, karakteri, uyumu, rengi, dokusu ve malzemesi dikkate alınmalı ve saygı gösterilmelidir. -Anıtların/tarihi alanların kopyalanması geçmişin izlerinin yanlış temsiline sebep olduğu için izin verilmemelidir. -Her mimari eser yapıldığı zamanı yansıtmalıdır. -Tarihi yapıya benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerinin devam ettirildiği ve bezemeden arınmış geometrik anlatımların olduğu durumlarda kabul edilebilir.
Yapım Tekniği Malzeme	<ul style="list-style-type: none"> -Anıtlara/tarihi alanlara yeni ek/yapı bütünün genel ifadesi ile uyumlu, görünüş, doku ve biçim yönünden aykırı olmayan malzemelerle yapılmalı; yapı malzemelerinin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir. -Tarihi yapılara yeni ek; yapıya olabildiğince zarar vermeden kaldırılabilir veya yenilebilir tekniklerle yapılmalı; ayırt edilebilir olmalıdır.

Tablo 2. Tarihi dokuda yeni yapı tasarımı değerlendirme ölçütleri (3)

3. Yeni Ek/Yapı Tasarımı ile ilgili ölçütler 1931-Carta Del Restauro, Madde 7-8, 1964-Venedik Tüzüğü, Madde 13, 1975-Amsterdam Bildirgesi, Madde k, 1976-Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Roller Konusunda Tavsiyeler -UNESCO- Madde 28, 1987-Washington Tüzüğü, Madde 10, 1999-ICOMOS Kültürel Öne Sahip Yerlerin Korunması Amaçlı Avustralya Tüzüğü -Burra Tüzüğü-Madde 22.1, üzerinden çıkarılmıştır. Çevre ile ilgili ölçütler; 1931-Carta Del Restauro, Madde 6, 1964-Venedik Tüzüğü, Madde 6, 1972- Millî Düzeyde Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı, Madde 23, 1987-Washington Tüzüğü: Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, Madde 2, 1999-Kültürel Öne Sahip Yerlerin Korunması Amaçlı Avustralya Tüzüğü -ICOMOS, Burra Tüzüğü- Madde 8 üzerinden çıkarılmıştır. Kütle ve Cephe ile ilgili ölçütler; 1931-Carta Del Restauro, Madde 7, 1993-Atina Tüzüğü: IV. Uluslararası Çağdaş Mimari Kongresi, Madde 70, 1975-Amsterdam Bildirgesi, 1976-Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Roller Konusunda Tavsiyeler Madde 4, 1999-Kültürel Öne Sahip Yerlerin Korunması Amaçlı Avustralya Tüzüğü, Madde 22, Ahunbay, 2019; 2000-Özgünlük ve Kültürel Mirasın Rekonstrüksiyonu Üzerine Riga Tüzüğü, Madde 5 üzerinden çıkarılmıştır. Yapım Tekniği-Malzeme ile ilgili ölçütler; 1931-Carta Del Restauro, Madde 9, 1987-Washington Tüzüğü: Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, Madde 8, 1999-ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, Madde 10, 2013-ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, Madde 4 üzerinden çıkarılmıştır.

TARİHİ DOKUDA YARIŞMA YOLUYLA ÜRETİLMİŞ HÜKÜMET KONAKLARI

Artvin Hükümet Konağı (1968)

1968 yılında açılan 22 mimari proje yarışmasından biri Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği Artvin Hükümet Konağı yarışmasıdır. 47 proje arasından birinciliğe seçilen; Mustafa Aslan Aslaner, Erkal Güngören ve Sümer Gürel'in çizdiği proje uygulanmış, 5 Ocak 1974 yılında hizmete açılmıştır. Yapı günümüzde de özgün işleviyle kullanılmaya devam etmektedir (**Tablo 3**). Yarışmanın yapıldığı dönemde Artvin kent merkezinde çoğunlukla az katlı geleneksel yapılar bulunmaktadır. Tasarım alanında ise Cumhuriyet öncesine tarihlenen, I. Ulusal Mimarlık ve Avrupa etkisindeki mimari öğeleri içinde barındıran bir üslupla inşa edilen eski Hükümet Konağı yer almaktadır. Yarışmanın uygulandığı tarihten sonra Bayındırlık Bakanlığı'nın Trabzon Bölge Müdürü tarafından 1980'li yıllarda bu tarihi yapı yıktırılmış ve yerine günümüzde Defterdarlık olarak kullanılan ve eski yapıya kütle ve gabari anlamında benzeyen yalın çizgilerde dört katlı betonarme bir yapı inşa edilmiştir (Güler ve Bilge, 2016).

Yarışmanın jüri raporunda belirlenen değerlendirme ölçütleri; mimari değerler, fonksiyonel çözüm ve ekonomi araştırması başlıkları altında verilmiştir. Mimari değerler ölçütü olarak mimari çevreye uygunluk alt başlığında Artvin yapıları ile bağlantı (kitle, görünüş), mevcut Hükümet Konağı ile bağlantı (Kitle, görünüş) ölçütü belirtilmiştir. Buradan hareketle yarışmanın geleneksel dokuyu ve tarihi verileri tasarım ölçütü olarak ele aldığı söylenebilir. Aynı şekilde sosyal çevreye uygunluk alt başlığında çarşı bağlantısı ve izolasyonu, yakın çevre gelişlerinin bağlantıları, meydan çözümü, anıt yeri, meydan yan tesisleri (Mimarlık, 1969a) ölçütleri

belirtilmiştir. Burada ise tarihi dokuda yapılacak yeni tasarımda sosyal çevre verilerinin dikkate alınması vurgulanmıştır.

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

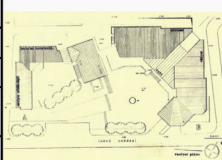

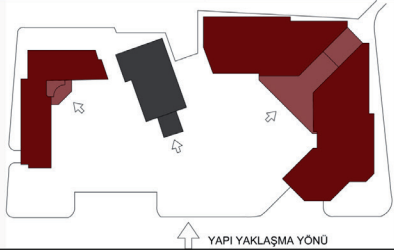
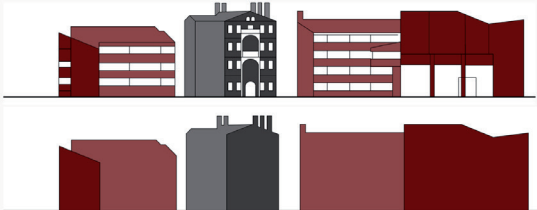

- Proje çevresindeki tarihi ve geleneksel dokuya ölçek ve gabari anlamında parçalı kütleler kullanması olumlu iken İnönü Caddesi'ne (ana cadde) yüksek kütlelerle yaklaşması olumsuz bir etki yaratmıştır.

Çevre ile İlişki:

- Yeni yapı, eski Hükümet Konağı'nın önünde yer alan meydanın niteliğini destekleyecek şekildedir.

Kütle ve Cephe:

- Projenin cephe karakteri, kütle etkisi anlamında yalın ve net çizgiler içermekte ve dönemin çağdaş mimarisini yansıtmaktadır.
- Yeni yapı eski Hükümet Konağı'nın oranları ile uyum gözetilerek tasarlanmış ve oluşturulan modülasyon tasarıma aktarılmıştır.

Yarışmanın Adı	Artvin Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması	
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık Bakanlığı	
Yılı	1968	
Jüri Üyeleri	Ruşen Baban, Behruz Çinicı, Arman Güran, Muhittin Toköz, Muhlis Türkmen	
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Mustafa Aslan Aslaner, Erkal Güngören, Sümer Gürel	
Diğer Ödüller	2. Ödül: Alpay Aşkun, Akil Göncü 3. Ödül: Nursel Onat, Muammer Onat, Erman Tulca, İsmail Tekoğlu	
Konumu	Merkez, Çarşı Mh. No:1, Merkez/Artvin	
Bugünkü Fiziksel Durumu	Proje 1974 yılında uygulanmış günümüzde de Artvin Valiliği olarak kullanılmaya devam etmektedir.	
		
		
	(Mimarlık, 1969a)	
		
Eski Hükümet Konağı (Artvin Valiliği arşivi; Güler ve Bilge, 2016)	Yeni Hükümet Konağı (Mimarlık, 1984a)	Yeni Hükümet Konağı (Mimarlık, 2001)
		
Eski (yıkılan)-Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Yandex, 2020)	Vaziyet Planı	
Tasarım Yaklaşımı		
 Yorumlama	Görünüş	
 Tarihi Yapı	Eski-yeni yapı ilişkisi	
 Yeni Yapı		
 Bağlantı		

Tablo 3. Artvin Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

- Yeni yapı, vaziyet planında tarihi yapıyı tasarımın merkezine almış; kütleler tarihi yapıyı iki yanından sarmış ancak temas etmeden paralel bir şekilde bitirilmiştir.
- Ofis birimlerinde yatay bant şeklinde tasarlanan pencere açıklıkları, giriş bölümünün kütle boyunca şeffaf tutulması Modernizm akımının; valilik girişinin masif kütlesi ve taşıyıcı sistemini vurgulaması ise Brütalizm akımının ilkelerini yansıtmaktadır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapının çağdaş yapım tekniklerinden betonarme sistemde yapılması ve cephede fugalı ve düz sıva ile taş kaplama tercih etmesi hem çağdaş mimariyi yansıtmamasını hem de tarihi alanının genel ifadesiyle uyumlu olmasını sağlamıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

- Yarışma sonucu uygulanan proje, tasarım yaklaşımı olarak bağlamsal bir bakış açısı içermektedir. Tasarıma tarihi çevreye ve geleneksel dokuya uygunluk olarak baktığımızda yapının tarihi dokuyu reddetmediği, onunla birlikte bütüncül bir tasarıma ulaşmaya çalıştığını söylemek mümkündür. Tasarımda konferans salonunun bulunduğu kütlenin kolonlarla ve masif cephesiyle öne çıkartılması yeni olma etkisini yeterli düzeyde hissettirmektedir. Tasarımın cephede tarihi yapının oranlarını kullanarak bir modülasyon oluşturmasıyla birlikte yorumlama yaklaşımında olduğu söylenebilir (**Tablo 3**).

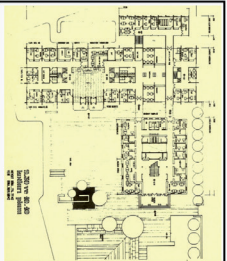

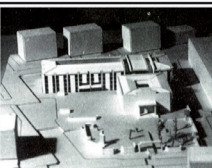

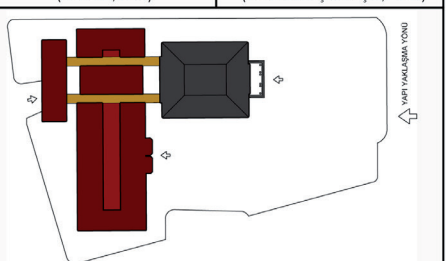

Hatay Hükümet Konağı (1972)

1972 yılında açılan 15 mimari proje yarışmasından biri Hatay Hükümet Konağı yarışmasıdır. Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği yarışmada birinci gelen projenin tasarımı Türkiye'de mimarlık mesleğine büyük katkıları olan Alpay Aşkun, Emin Necip Uzman ve Işık Aydemir'e aittir (**Tablo 4**).

Yarışma projesi için tanımlanan alanda tarihi Hatay Valilik Binası bulunmaktadır. Tescilli taşınmaz kültür varlığı olan, 1928 yapım tarihli bu yapının Halepli veya Beyrutlu bir mühendis tarafından çizildiği, yerli Hristiyan ustalar tarafından da inşa edildiği bilinmektedir (Hatay Valiliği, 2013).

Mevcut valilik binasıyla yakın ilişkide bulunacak olan yeni projenin jüri raporunda belirlenen değerlendirme ölçütleri; çevre ilişkisi, dış mekânla irtibat ve dış ulaşım, yönlendirme, topoğrafyaya uyum, cephelerde doluluk boşluk oranı, ekonomik çözüm ve kitle düzeni (Mimarlık, 1972) olarak verilmiştir. Valilik binasıyla kurulacak ilişkiden ölçütlerde bahsedilmese de ödüller ve mansiyonlarla ilgili yapılan değerlendirmelerde valilik binasına yakın temasta bulunan projeler olumsuz eleştiri almıştır. Birinci gelen proje de "...mevcut Hükümet Konağının iç taksimatının muhafaza etmek hususunda fazla gayret sarf edilerek yetersiz bir iç hacim tertibine sebebiyet verilmesi" (Mimarlık, 1972) konusunda eleştiriler almıştır.

Proje 1973-75 yıllarında uygulanmış, 1985 yılında da kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Günümüzde Nüfus Müdürlüğü olarak kullanımı devam eden yapı, bir dönem Tapu Dairesi olarak da kullanılmıştır. Yapının koruma altına alınmış olması olumlu bir gelişme olmakla birlikte projenin müelliflerinden Işık Aydemir, 1989 yılında Mimarlık Dergisi'ne verdiği röportajda projenin tasarlandığı gibi uygulanmadığını belirtmiştir. Bahsi

Yarışmanın Adı	Hatay Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması	
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık Bakanlığı	
Yılı	1972	
Jüri Üyeleri	Şevki Kayaman, Uğur Gündeş, Şazi Sirel, Hurşit Tamkan, Siyavuş Erdölen	
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Emin N. Uzman, Işık Aydemir, Alpay Aşkun	
Diğer Ödüller	2. Ödül: Tanju kaptanoğlu 3. Ödül: Affan Kırımlı, Süha Sezgin	
Konumu	Kışla Saray, Vilayet Sk. No:12, Antakya/Hatay	
Bugünkü Fiziksel Durumu	Proje 1973-75 yılları arasında uygulanmış, günümüzde de Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır.	(Mimarlık, 1972)
		
Eski Hükümet Konağı (Hatay Valiliği, 2013)	Yeni Hükümet Konağı Maketi (Mimarlık, 1989)	Yeni Hükümet Konağı (Yazarların kişisel arşivi, 2020)
		
Eski ve Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Yandex, 2020)	Vaziyet Planı	
Tasarım Yaklaşımı		
 Nötr	Görünüş	
 Tarihi Yapı	Eski-yeni yapı ilişkisi	
 Yeni Yapı		
 Bağlantı		

Tablo 4. Hatay Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

geçen aynı röportajda Melih Karaaslan ise Hatay Hükümet Konağı'nın plan şemasının bundan sonraki birçok kamu yapısında kullanılan yaygın bir şema haline dönüştüğünü belirtmiştir.

“Hatay Hükümet Konağı yarışmasına birlikte hazırlandık. Hatta projeyi okuldaki kürsümüzde çizdik, maketi orada hazırladık. Hiç de ümitli değildik sonuçtan, bu şartlarda hazırlanmış bir proje ile birinci olabileceğimizi hiç düşünemiyorduk. Belki Hatay'ı iyi bilenler iyi hatırlarlar, burada Fransızlardan kalan eski bir yapı var. Yarışma alanı, bu tarihi yapının gerisinde kalıyor ve yapının korunması öngörülüyordu. Valilik eski binanın içinde ele alındı ve binanın içine yeni düzenlemeler getirildi. Mesafe uzaklığı, ayrıca eğitimdeki faaliyetlerimiz, görevimiz dolayısıyla maalesef yapının mesleki kontrollüğünü alamadık. Bittikten sonra yapıyı ben de göremedim, Alpay da göremedi. Yalnız fotoğraflarını görebildik. Sonuç başarılı değildi” (Mimarlık, 1989).

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

- Yeni yapı mevcut yapıya kütle ve gabari anlamında saygılı bir yaklaşım içinde olup; tarihi yapının yaklaşık 10 metre gerisinde yer alarak arka fon oluşturmuştur.
- Yeni yapı özgün yapıdan farklı ve taklitten uzak bir şekilde çağdaş mimarlığın bir ürünü olarak tasarlanmıştır.

Çevre ile İlişki:

- Yeni tasarım tarihi yapının önünde yer alan meydanı destekleyici niteliktedir. Yoğun kullanımı olan Emniyet Müdürlüğü ayrı bir kütle olarak yapıлып girişinin arka caddeden verilmesi ile meydanın yoğunluğu kontrol altına alınmıştır.

Kütle ve Cephe:

- Valilik binasının dolaşım akslarının yeni yapıya aktarılması ile büyük kütle üç parçaya ayrılarak kütsel yoğunluk azaltılmıştır.
- Dikey pencere bantları ve giriş saçağı dışında cephede hareketli bir tasarım uygulanmamıştır. Bu hali ile yapıldığı dönemin modern mimarlık akımını temsil etse de benzerlerinden ayırt edici bir etkiye sahip olamamıştır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapı çağdaş yapım tekniklerinden betonarme sistemle yapılmış, alanın genel ifadesine aykırı olmayan malzemeler kullanılarak uyum sağlamıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

- Yarışma sonucu uygulanan proje, tarihi çevreye odaklanan ve yeniyi de tasarımda bir girdi olarak kullanan; yapıya gabari olarak saygılı, özgün yapıdan farklı ve taklitten uzak nötr bir tasarım yaklaşımı sergilemektedir. Tasarım tarihi yapının belli bir mesafe gerisinde yer almış ve parçalı kütseli ile tarihi yapının oran ve ölçeğine saygılı yaklaşmıştır (**Tablo 4**).

Sinop Hükümet Konağı (1973)

1973 yılında açılan 18 mimari proje yarışmasından biri Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği Sinop Hükümet Konağı yarışmasıdır. 38 proje arasından Yüksel Erdemir ve Edip Önder Us'un tasarladığı proje birinci olarak seçilmiş, 1986 yılında da tamamlanarak hizmete açılmıştır (**Tablo 5**).

Yarışma projesi için tanımlanan alanda eski Sinop Hükümet Konağı bulunmaktadır. Konak Mutasarrıf Tevfik Paşa ve Bekir Paşa tarafından 1903-07 tarihleri arasında yaptırılan dikdörtgen planlı, iki katlı taş yapıdır (Kültürportalı, 2013). I. Ulusal Mimarlığın izlerini taşıyan yapı 1987 yılında tescillenmiş, 2004 yılında yapılan restorasyon sonucu çatısına teras katı eklenmiş ve günümüzde Adliye Binası olarak kullanılmaktadır.

Tarihi kent dokusunun içinde yer alan yarışma alanı için hazırlanan jüri raporunda altı başlıktan oluşan ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler; genel yerleşim ve genel davranış (kent dokusuna uygunluk, çevre ilişkileri ve dış mekânla uyumluluk, topografyayla ilişki, yönlendirme, kütle düzeni, araç ulaşımı, yaya ulaşımı), genel plan çözümleri, mimari şekillenme, iklim ve yöre koşullarına uygunluk, genel ekonomi anlayışı, projelendirmede

Yarışmanın Adı	Sinop Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması		 <p>(Bayındırlık Bakanlığı, 1975)</p>	
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık Bakanlığı			
Yılı	1973			
Jüri Üyeleri	Uğur Alkim, Umut Inan, Tanju Kaptanoğlu, Tamay Sütmen, Özhan Tüz			
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Yüksel Erdemir, Edip Önder Us			
Diğer Ödüller	2. Ödül: Cihat Uysal, Haldun Sunal 3. Ödül: Yıldırım Parlar			
Konumu	Kefevi, Hükümet Meydanı No:1, Merkez/Sinop			
Bugünkü Fiziksel Durumu	1980 yılında yapımına başlanmış 1986 yılında tamamlanmıştır. Yapının 2019'da yıkımına karar verilmiştir.			
 <p>Eski Hükümet Konağı-Sinop Adalet Sarayı (Wikimedia, 2012b)</p>			 <p>Yeni Hükümet Konağı (Karaaslan ve Erkmen, 1995)</p>	 <p>Yeni Hükümet Konağı (Wikimedia, 2012a)</p>
 <p>Eski-Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Yandex, 2020)</p>			 <p>Vaziyet Planı</p>	
Tasarım Yaklaşımı				
Görünüş				
Eski-yeni yapı ilişkisi				

Tablo 5. Sinop Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

uyulması öngörülen esaslarda uygulanma yeteneği şeklindedir. Yarışmanın ikinci tur elemelerine ek eleştiri ve kıyaslama olarak; yaklaşımlar, yerleşimde çevre verileri (manzara, kuzeydeki yeşil saha, mevcut Hükümet Konağı ile ilişki, topografya), yapısal (plan disiplini, mimari tanımlama) başlıklarında yeni ölçütler eklenmiştir.

Ölçütlerden de anlaşılacağı üzere tasarımda kentin dokusuna uygunluk ve Hükümet Konağı ile kurulacak ilişki tasarımdan beklenenler arasında yer almıştır. Birinci gelen projenin raporunda ise plan çözümleri ve tören meydanı düzenlemesi başarılı bulunmuştur. Bunun yanı sıra yapının tüm mimari kabulleriyle korunması düşünülen mevcut Hükümet Konağı'nı kendi yapısal ve dış mekânsal kitle bütünlüğünün bir parçası haline getirmesi (Mimarlık, 1975) olumlu bulunmuştur.

Sinop Hükümet Konağı 1986 yılından günümüze dek kullanımı devam eden bir yapıdır. Ancak yapı hakkında 2016 yılında alınmış bir yıkım kararı mevcuttur. Yapıldığı dönem ve üslubu itibarıyla Modern Mimarlık mirası kapsamında değerlendirebileceğimiz bu yapı belge değeri taşımasının yanı sıra kent tarihi ve belleği açısından da oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra yıkımın ekonomik sonuçları da mevcuttur; mevcut yapıyı yıkıp yeni bir yapı yapmak yerine olanı korumak veya restore etmek çok daha verimli sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Ayrıca yıkımla birlikte kentsel

meydana dönüştürülecek alanın tamamen kimliksiz bir alana dönüşme tehlikesi bulunmaktadır.

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

- Yeni yapı, parselin köşe noktalarını saran bir U şeklinde tasarlanmış, iç avlusunu mevcut Hükümet Konağı ve meydan yönünde açmıştır.
- Yeni yapı, tarihi yapıyı taklitten uzak ve çağdaş mimarinin olanaklarıyla yapılmıştır.

Çevre ile İlişki:

- Yeni yapı tarihi yapı ile birlikte bütünleşerek tarihi kent merkezinde tanımlı bir kentsel meydanın oluşmasını sağlamıştır.

Kütle ve Cephe:

- Yeni yapı keskin geometrik çizgiler, yatay bant pencereler, kademeli çatıları ile Modern Mimarlık üslubunu yansıtan özelliklere sahiptir.
- Yeni yapı kütle olarak tarihi yapıyı oldukça aşmış görünmektedir. U şeklindeki kütlede farklı çatı kotları kullanılmışsa da yoğunluğun azalması önlenememiştir.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapı çağdaş yapım tekniklerinden betonarme sistemle yapılmış, alanın genel ifadesine aykırı olmayan renk ve malzeme kullanılmıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

- Yarışma sonucu uygulanan proje, kentsel bir meydan oluşturması ile tarihi yapıyı kucaklarken; kütle olarak tarihi yapıyı aşan oranlardadır. Tasarımda en dikkat çekici detay tarihi yapı ile birlikte tanımlı bir kentsel meydan oluşturma çabasıdır. Tarihi yapı karşısında kütle boyutları anlamında zıtlık olsa da genel tasarım itibarıyla nötr bir yaklaşım içinde olduğu söylenebilir (**Tablo 5**).

Sivas Hükümet Konağı (1973)

1973 yılında açılan 18 mimari proje yarışmasından biri Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği Sivas Hükümet Konağı yarışmasıdır. Affan Yatman, Uğur Yüksel, Nesrin Erdem ve Ahsen Mocan'ın tasarladığı proje birinci olarak seçilmiş ardından uygulanarak hizmete açılmıştır (**Tablo 6**).

Yarışma projesi için tanımlanan alan Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi eserleriyle çevrelenmiş tarihi kent merkezinde yer almaktadır. Tasarım alanının içinde cephe karakteriyle I. Ulusal Mimarlık özellikleri gösteren ve 1977 yılında tescillenen Sivas Hükümet Konağı bulunmaktadır. Konak 1884 yılında Sivas Valisi Halil Rifat Paşa tarafından iki katlı olarak yaptırılmıştır. Zaman içinde ihtiyaçları karşılayamadığı gerekçesiyle 1913'te Vali Muammer Bey döneminde üçüncü kat eklenmiştir. Eklenen bu ahşap kat 1974 yılındaki yangında tamamen yanmış, zemin ile birinci katın ise yalnızca dış cephe duvarları ayakta kalabilmiştir. 1975-81 yıllarında yapılan büyük onarımda yapı içeriden tamamen betonarme sistem ile yapılarak duvarları tuğladan örülmüştür (Bulut, 2006).

Yarışmanın jüri raporuna göre tasarım ölçütleri; simgesellik, kentsel çevre ile ilişki, mevcut Hükümet Konağı'na yaklaşım, plan çözümleri, dikey ve yatay sirkülasyonlar, topoğrafya ile uyum, ekonomik çözümler olarak

belirlenmiştir. Bu ölçütlere göre birinci seçilen proje için mevcut Hükümet Konağının bütünlüğüne sadık kalınması ve yeni kütleleri gerekli uzaklıkta tutarak mevcut Hükümet Konağına saygı duyulması (Mimarlık, 1974) olumlu bulunmuştur.

Bu yarışma projesinde öncekilerden farklı olarak tarihi dokuya ve Hükümet Konağı'na yoğun bir şekilde vurgu yapıldığını görmek mümkündür. Tarihi yapının yeni yapı ile ilişkisinin sağlanması başlıca ölçütlerden sayılmış, projelerin tamamında bu bağlantıya dair eleştirilere yer verilmiştir. Nitekim birinci olan proje de dahil olmak üzere ödül alan tüm projeler Hükümet Konağı'nı plan ve cephe anlamında tasarımına dahil etmiş ve bazıları iki yapı arasında bir geçit dahi kurgulamıştır.

Mimari üslubu ve dönemi itibariyle Modern Mimarlık kapsamında ele alınabilecek bu yapının Sinop Hükümet Konağı ile benzerliği ise oldukça dikkat çekicidir. Ancak tarihi yapıya yaklaşım konusunda kendi dönemi için bir ilk niteliğinde olan tasarım kararları bulunmaktadır. Binanın tasarımcıları arasında bulunan Affan Yatman'ın projesi hakkında 1984 yılında verdiği bir röportajı aslında konunun özeti niteliğindedir;

"...Bizim tarihimiz çok eski değil. Yeni bir devletin mimarlar topluluğunun yaptığı yapılar içindeki örneklerden bir tanesi üzerinde görüşüyoruz. Bir şeyler konulmaya çalışılmış, mesela bizim planladığımız Sivas hükümet konağını ele alırsak, şu anda benim pek çok eleştirilerim var bu bina üzerine; bir simgeselliği olmayan, köy evi niteliğinde çatıları bulunan bir yapıdır bu. Belki de bugün böyle bir yapılaşma düşünemem. Yalnız bunlar da olmazsa neyin eleştirisi yapılacak ve bu olay nasıl gelişecek? Bunlar bizim sermayemiz aslında. İlerde bunları da görerek daha da iyi yerlere gelme imkânımız olacak. Ne olduğumuz ne yapacağımız konusunda bize ışık tutacak. Sizin de bahsettiğiniz gibi bugün artık elimizde konuşulabilecek örnekler var ve tek tek yapılar, fonksiyonlarının çözümünüyle araziye uyumuyla, bütün mimari özellikleriyle eleştirilebilir" (Mimarlık, 1984a).

İşte tam da bu sebeplerden dolayı belli bir döneme tanıklık etmiş olan kentsel bellek üzerinde bir yeri olan ve belge değeri taşıyan bu yapıların tarihimizi yansıtması ve geleceğe ışık tutması açısından değerlendirilmesi ve korunması oldukça önemlidir. Ancak ne yazık ki yapı 2014 yılında belediyenin meydan düzenlemesi kararı ile kademeli olarak yıkılmıştır.

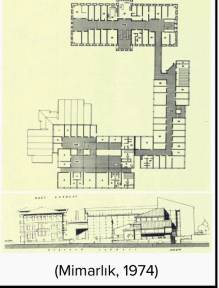

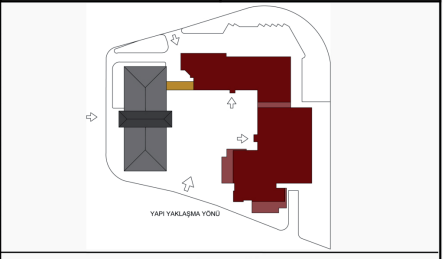
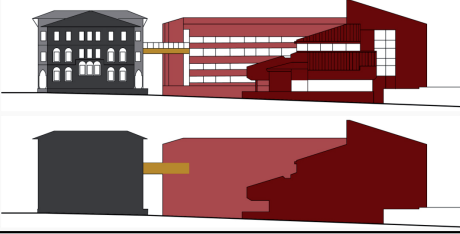

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

- Çağdaş mimarlığın eseri olarak yapılan yeni yapı tarihi yapının bütünlüğüne saygılı ve gabari olarak onu aşmayan bir yüksekliktedir.
- Tarihi yapıya yeni yapıdan verilen bağlantı koridoru kaldırılabilir bir ek şeklinde yapılmıştır ve bu ekin çağdaş bir ek olduğu ayırt edilebilir durumdadır.

Çevre ile İlişki:

- Yeni yapı tarihi çevrenin görünümüne zarar vermemiş ve çağdaş yaşamla bütünleşen bir işlevde kullanılmıştır.
- Yeni yapının, tarihi yapının devamı niteliğinde konumlanması ve tarihi yapı ile arasında kurduğu köprü ile tanımlı bir meydan oluşturulmuştur.

Yarışmanın Adı	Sivas Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması		 <p>(Mimarlık, 1974)</p>	
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık Bakanlığı			
Yılı	1973			
Jüri Üyeleri	Hilmi Beyazıt, Selami Cömertoğlu, Erkal Güngören, Sedat Gürel, Hurşit Tamkan			
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Affan Yatman, Uğur Yüksel, Nesrin Erdem, Ahsen Mocan			
Diğer Ödüller	2. Ödül: Sevinç Hadi, Şandor Hadi 3. Ödül: Güner Özduman, Taneri Alpay			
Konumu	Akdeğirmen, Şht. Ömer Halisdemir Blv No: 4, Merkez/Sivas			
Bugünkü Fiziksel Durumu	Proje uygulanmış ancak 2014 yılında meydan düzenlemesi gereğiyle yıkılmıştır.			
 <p>Eski Hükümet Konağı (yazarların kişisel arşivi, 2020)</p>			 <p>Yeni Hükümet Konağı (Mimarlık, 1984a)</p>	 <p>Yeni Hükümet Konağı maketi (Mimarlık, 1974)</p>
 <p>Eski-Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Google Earth, 2010)</p>			 <p>Vaziyet Planı</p>	
Tasarım Yaklaşımı				
Yorumlama	<p>Görünüş</p> <p>Eski-yeni yapı ilişkisi</p>			
  	<p>Tarihi Yapı</p> <p>Yeni Yapı</p> <p>Bağlantı</p>			

Tablo 6. Sivas Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

Kütle ve Cephe:

- Yeni yapı, yatay bant pencereleri, bezemeden arınmış geometrik ve kademeli kütleleri, eğik çatıları ile Modern Mimarlık üslubunun izlerini taşımaktadır.
- Tarihi yapının kat hizalarının yeni yapıda da devam ettirilmesi ve yeni yapının kademeli çatıları tarihi yapının yorumlandığını göstermektedir.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapı çağdaş yapım tekniklerinden betonarme sistemle yapılmış, alanın genel ifadesine aykırı olmayan renk ve malzeme kullanılmıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

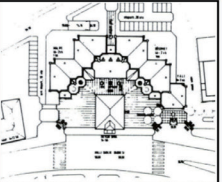

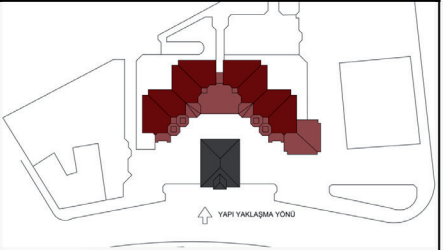

- Yarışma sonucu uygulanan projenin içinde bulunduğu bağlam ile bütünleşik bir tasarım yaklaşımı benimsediği görülmektedir. Tasarımda diğerlerinden farklı olarak ilk kez tarihi yapıya temas eden bir tasarım yapılmıştır. Günümüz tasarımlarında yaygın olarak görülen tarihi yapıya bir geçit ile bağlanması bu proje için oldukça yenilikçi bir yaklaşım olmuştur. Tasarımda cephedeki kat hizalarının

da tarihi yapıya göre belirlenmesi yorumlama yaklaşımının sergilendiğini göstermektedir (Tablo 6).

Afyon Hükümet Konağı (1980)

1980 yılı, 12 Eylül askeri müdahalesi ile birlikte Türkiye için büyük değişimlerin ve dönüşümlerin yaşandığı bir dönüm noktası olmuştur. Askeri müdahale sebebiyle yıl içinde yalnızca 3 mimari proje yarışması yapılmıştır. Bu yarışmalardan biri de Bayındırlık Bakanlığı'nun düzenlediği Afyon Hükümet Konağı yarışmasıdır. 70 projenin katıldığı yarışmada Alpay Aşkun, P. İlgi Yüce, Ayhan Böyür ve Güner Oğuzberk'in tasarladığı proje birinci olarak seçilmiş, 1983 yılında inşaatına başlanan yapı, 1990'ların başında hizmete açılmıştır (Tablo 7).

Yarışma projesi için verilen alan Afyon'un tarihi kent merkezinde yer almaktadır. Tasarım alanında korunması istenen Zafer Müzesi binası, batısında ise Belediye Parkı ve Anıtpark yer almaktadır. I. Ulusal Mimarlık Dönemi mimarisinin özelliklerini taşıyan Zafer Müzesi binasının hangi tarihte ve kim tarafından inşa edildiği net olarak bilinmemekle birlikte 1913-1914 yıllarında dönemin belediye başkanı Mehmet Sait Efendi tarafından inşa ettirildiği konusunda fikir birliği vardır (İnce, 2011). Yapı 27 Ağustos 1922'de Afyon'un düşman işgalinden kurtulmasından

Yarışmanın Adı	Afyon Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması	 (Mimarlık, 1989)	
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık Bakanlığı		
Yılı	1980		
Jüri Üyeleri	Teoman Aktüre, Ersin Arsoy, Emre Çekiç, Alhan Gedik, Merih Karaaslan		
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Alpay Aşkun, P. İlgi Yüce, Ayhan Böyür, Güner Oğuzberk		
Diğer Ödüller	2. Ödül: Yıldırım Parlar, Seval Özer, Muzaffer Özden 3. Ödül: Kazım İspahani, Mazhar Berke		
Konumu	Karaman, Ordu Blv. No:7, Merkez/Afyonkarahisar		
Bugünkü Fiziksel Durumu	Proje 1983 yılında uygulanmış ancak 2015 yılında yıkılmıştır		
 Eski Hükümet Konağı-Zafer Müzesi (İnce, 2011)		 Yeni Hükümet Konağı (Barsbay, 1997)	
 Eski-Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Google Earth, 2013)		 Vaziyet Planı	
Tasarım Yaklaşımı	 Görünüş		
 Zıtlık Tarihi Yapı Yeni Yapı Bağlantı	 Eski-yeni yapı ilişkisi		

Tablo 7. Afyon Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

sonra Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü tarafından 30 Ağustos 1922'ye kadar Batı Cephesi karargâh binası olarak kullanılmıştır (Uyan vd, 2004). 1935 yılına kadar Belediye, 1940'ta Doğumevi ve PTT Baş Müdürlüğü, 1963'te Emniyet Müdürlüğü olarak hizmet veren yapı (Üyümez, 1995; İnce, 2011) 1992 yılından günümüze dek ise Zafer Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Yarışmanın jüri raporuna göre tasarım ölçütleri konum ve çevre özelliklerine uyum, kullanım özellikleri açısından başarı ve simgesel özellikler olarak üç başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar altında tarihi dokuya yaklaşımla ilgili; kullanılması istenen yapıya verilen önem ve onun varlığı ile çelişmeyen nitelikler, korunması istenen yapıya yüklenmek istenen işlev, yapılan müdahalenin niteliği ve önerilen yapı ile kurulan bağ, önerilen yapı formları, mevcut bina ile birlikte dış yüzeylerin, girişlerin ve iç mekânların ele alınışı ile bu simgesel kalitelere erişip erişmedikleri (Mimarlık, 1980b) gibi başlıklara yer verilmiş ve bu özellikler açısından projeler değerlendirilmiştir. Bu ölçütlere baktığımızda Sivas Hükümet Konağı yarışmasında olduğu gibi yoğun bir şekilde tarihi dokunun vurgulandığı ve onunla bütünleşen, ona yeni işlevler yükleyebilen tasarımların beklendiğini görmek mümkündür.

Afyon'un diğer kentlerden farkı Ankara'da olduğu gibi imar planı ile oluşturulan kentsel akslara sahip olmasıdır. Yarışma projesi için verilen alanda da Belediye binası, anıt ve ardından gelen Zafer Müzesi bu tarihi aks üzerinde yer almaktadır. Bu aks, birinci olan tasarımda güçlü bir veri olarak kullanılmış; aksın kesişim noktasından yapıya giriş verilerek aks vurgulanmıştır. Bu çözümle birlikte tasarımda tarihsel düzeni korumaya dair bir endişenin olduğunu söylemek mümkündür.

Bayındırlık Bakanlığı'nın bu zamana dek alışlagelmiş işlevsellik ve rasyonellik çizgisinin ön planda tutulduğu, kimliksiz tavrın genellikle kabul gördüğü projelerden farklı olarak bu yarışmada birinci gelen projede bir kimlik ve yere aidiyet arayışına gidilmiştir. Proje raporunda tarihi binanın arkasında Afyon Kalesi'nin silüetini çağrıştırır biçimsel bir anlayışın arandığından söz edilmiş ve ilk kez bu arayış bakanlık nezdinde kabul görmüştür. Nitekim bununla ilgili yarışmanın jüri üyeleri arasında yer alan Melih Karaaslan, 1989 yılında Mimarlık Dergisi'ne verdiği röportajda bu konuya değinmiştir;

“Yapının arsasında Atatürk'ün Millî Mücadele'yi idare ederken kaldığı iki katlı eski bir bina vardır. Jüri üyesi olduğum yarışmada, bu proje diğerlerine epey fark atan bir öneriydi. Hatta bana göre hükümet binalarında o dönemlerde ulaşılan en ileri projeydi. Oybirliğiyle vardığımız bu kararı, düzenlenen kolokyumda tüm yarışmacılar da paylaşmışlardı. Yapı, tarihi binanın arkasında fon oluşturuyordu ve kütlesiyle Afyon Kalesi'ni çağrıştırır bir görünümü vardı. Yapının güney-batı cephesinde daha çok halkla ilişkili koridorlar, beklemeler yer alırken, bürolar tamamen caddeden uzak, sessiz güney-doğu cephesine bakıyor ve valilik de öne fırlayarak simgeselliği vurguluyordu” (Mimarlık, 1989).

Afyon Hükümet Konağı 1990'ların başından 2015 yılına dek yaklaşık 25 yıl kullanılmış ve kentsel bellek üzerinde yer etmiş bir yapıdır. Tarihi dokuya yaklaşımı, Modern Mimarlık üslubunun bir örneği olması ve bağlamsal tasarımı ile birlikte mimarlıkta sembolizm tartışmalarını başlatması açısından da oldukça önemli bir yapıdır. 2011 yılında binanın deprem güvenliğinin incelenmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada güçlendirmeye ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir (Ergün vd, 2011). Afyonkarahisar

Belediyesi'nin 2011 yılında düzenlediği Afyonkarahisar Cumhuriyet Meydanı ve Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentsel Tasarım Yarışması kapsamında meydan düzenlemesi kararı ile Hükümet Konağı 2015 yılında yıkılmıştır. Yani yarışma projesi ile yapılan yapı yine bir yarışma projesi ile ortadan kaldırılmıştır. Mevcut durumda ise birinci olan projeden oldukça farklı; kimliksiz ve tanımsız alanlardan oluşan bir meydan düzenlemesi yapılmıştır. Bu meydan, Sinop meydan düzenlemesi ile benzer sorunları ve kaygıları taşımaktadır.

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

- Yeni yapı, korunması öngörülen tarihi binanın bütünlüğüne ve çevresiyle olan ilişkisine saygılı ancak ölçek ve gabari olarak onu aşan ve ezen bir tavidir.

Çevre ile İlişki:

- Yeni yapı tarihi aksın üzerinde konumlanmış ve bu aksı destekleyerek düzeni korumuştur.

Kütle ve Cephe:

- Projenin kütle tasarımı dört adet kare bloğun birbirine diyagonal bir şekilde bağlanması ve bu bloklara valilik kütesinin asimetric bir şekilde eklenmesinden oluşmaktadır. Valilik kütesinin düşük gabariyle ve öne çıkarılmasıyla simetric yapının algılanabilirlik ve dinamiklik kazanması sağlanmıştır.
- Şeffaf cepheler arka cepheye alınmış; ön cepheye dolaşım aksı ve ıslak hacimler getirilerek masif bir kütle etkisi oluşturulmuştur. Bu sayede tasarımda tarihi yapının arkasına fon niteliğinde Afyon Kalesi silueti göndermesi yapılmıştır.
- Tasarımın kütle hareketleri 1970'ler sonrası Modern Mimarlığın tekdüzeliğine karşı kutunun parçalanması olarak adlandırılan yaklaşımı yansıtan niteliktedir.
- Yeni yapı, tarihi yapıyı kütle ve gabari özellikleri açısından ezici boyutlardadır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapıda renk, kütle düzeni ve yapım tekniği olarak çağdaş mimarlığın imkanları kullanılmıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

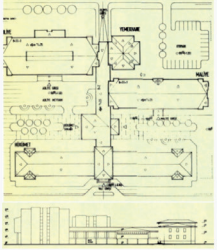

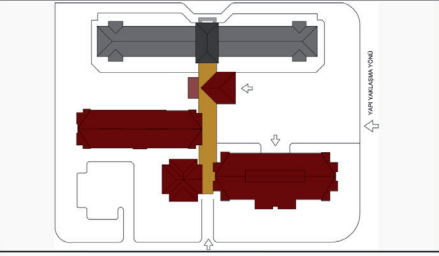
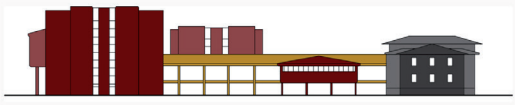

- Yarışma sonucu uygulanan proje, Afyon Kalesi'nin siluetini çağrıştıran tasarımıyla ilk kez kimlik, sembolizm ve yere aidiyet kavramlarının tartışılmasına sebep olmuştur. Ancak yapının kütesinin ve gabarisinin tarihi yapıyı oldukça aşması zıtlık yaklaşımına işaret etmektedir (**Tablo 7**).

Erzincan Hükümet Konağı (1985)

1985 yılında açılan 16 mimari proje yarışmasından biri olan Erzincan Hükümet Konağı yarışmasına 35 proje katılmış, yarışmada Orhan Genç ve Nuri Kurtuluş Konur'un tasarladığı proje birinci olarak seçilmiş ve ardından uygulanarak hizmete açılmıştır (**Tablo 8**). Projenin değerlendirilmesine geçilmeden önce Erzincan kentinin ve tasarım alanının özelliklerine değinmek daha doğru olacaktır.

Erzincan tarihsel süreç içinde büyük kayıplara yol açan depremlerle sıkça karşılaşmış bir kenttir. Özellikle 1939 depremi, büyük can kayıplarına ve kentin tamamen yıkılmasına sebep olmuş; depremin ardından demiryolundan yukarı yeni bir şehir inşaatına başlanarak modern bir anlayışla kent tekrar inşa edilmiştir. Bu süreçte yapılan ilk idari yapılardan biri de Erzincan Hükümet Konağı'dır. 1945 yılında hizmete açılan yapı, II. Ulusal Mimarlık akımının etkilerini ve özelliklerini taşımakta ve bu akımın Erzincan'daki örneği niteliğindedir. Yapı, 1991 yılında tescillenmeden önce 1983 yılında ihtiyaca cevap veremediği gerekçesiyle yıkılmak istenmiş, ancak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun mevcut yapının her ne kadar eski eser değil ise de Cumhuriyet dönemi yapısı olarak korunması gerektiği yönündeki kararı doğrultusunda (Erzincan Valiliği, 2020) 1985 yılında ek yeni yapı için yarışma projesi açılmış ve yapının günümüze dek özgün işleviyle korunması sağlanmıştır.

Yarışmanın jüri değerlendirme ölçütlerinde tarihi dokuya yaklaşımla ilgili olarak; hükümet yapısının varlığı ve meydana göre konumu, adliye ve maliyenin mevcut yapı ile bir bütün oluşturması, yeni yapıların boyut ve cephe düzenleriyle eski yapı ile karşıtlaşmayan bir görüşle tasarlanmaları veya eski yapı ile tümenden karşıtlaşan önerilerin de iyi çözümler getirebileceği (Şartname, 1985) maddeleri yer almaktadır. Birinci

Yarışmanın Adı	Erzincan Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması	 (Mimarlık, 1987a)
Yarışmayı Çıkaran Kurum	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	
Yılı	1985	
Jüri Üyeleri	Doğan Kuban, Tanju Kaptanoğlu, Ragıp Buluç, Sadık Sümer, İhsan Onrat	
1.Ödül/Tasarımcı(lar)	Orhan Genç, Nuri Kurtuluş Konur	
Diğer Ödüller	2. Ödül: Öner Olcay, Yurdanur Sepkin, I. Seda Yılmaz 3. Ödül: Mustafa Aytöre, Hayri Anamurluoğlu	
Konumu	İnönü, Vali Recep Yazıcıoğlu Cd. No:69, Merkez/Erzincan	
Bugünkü Fiziksel Durumu	Proje uygulanmış, günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.	
		
Eski Hükümet Konağı (Erzincan Valiliği, 2019)	Yeni Hükümet Konağı (Googlemaps, 2020)	
		
Eski-Yeni Hükümet Konağı hava fotoğrafı (Yandex, 2020)	Vaziyet Planı	
Tasarım Yaklaşımı		
 Yorumlama	Görünüş	
 Tarihi Yapı		
 Yeni Yapı		
 Bağlantı	Eski-yeni yapı ilişkisi	

Tablo 8. Erzincan Hükümet Konağı yarışma projesi değerlendirme tablosu

gelen projenin jüri raporunda ise tarihi dokuya yaklaşımla ilgili şu notlar düşülmüştür;

“Mevcut yapının girişlerinde esas olan, bir avlu üzerinde gerek işlevsel gerekse görsel ilişkileri en olumlu şekilde kuran bir değerlendirme gerçekleştirmiştir. Mevcut yapıya dik doğu batı yoluna sırasıyla konferans salonu, maliye, adliye ve yemekhane takılmakta maliye ile ilişkiler üst zemin katta kurulmakta, adliye dahi bağımsız konumda bulunmaktadır. Yapının dış mimarisinde de mevcutla zıt/aşmayan ekonomik ve tutarlı bir niteliktedir” (Mimarlık, 1987a).

Erzincan Hükümet Konağı yapıldığı dönemden günümüze dek yaklaşık 35 yıldır aktif olarak kullanılan bir yapıdır. 1945 yılında yapılan ilk hükümet konağı ile birlikte kentsel bellek üzerinde yer eden, ayrıca Erzincan’ın deprem sonrası yeniden inşasına tanıklık eden bu yapı topluluğu II. Ulusal Mimarlık ve Modern Mimarlık akımının Anadolu kentinde bir arada okunabildiği örneklerdendir.

Koruma ölçütleri üzerinden değerlendirme

Yeni Ek/Yapı Tasarımı:

- Yeni yapı kütleleri tarihi yapının gerisinde yer almış, kütle ve gabari olarak tarihi yapıya saygılı bir tutum sergilemiştir.
- Tarihi binanın gerisinde kalan kütleler ek bir geçit ile tarihi yapıya bağlanmıştır. Bu bütünleşme esnasında yapının kültürel değerine, bütünlüğüne ve karakterine zarar verilmemiştir. Ek bölüm kaldırılabilir ve ayırt edilebilir durumdadır.

Çevre ile İlişki:

- Yeni tasarımda tanımlı açık alanlar, çevre ile kurulan ilişki, binaların ölçek ve boyutları açısından tarihi kent merkezinin özgünlüğü zedelenmemiş ve alanın sosyokültürel değeri korunmuştur.

Kütle ve Cephe:

- Tasarım parçalı kütleler şeklindedir. Kütlelerden tarihi yapıya en yakın olanı az katlı, sonrasındakiler de kademeli olarak artan çok katlı yapılardır.
- Cephe karakterindeki düşey pencere bantları, kütle hareketleri ve alt katlarda vurgulanan taşıyıcı elemanlar 1980 sonrası Modern Mimarlık üslubunu yansıtmaktadır.

Yapım Tekniği ve Malzeme:

- Yeni yapılar çağdaş yapım tekniklerinden betonarme sistemle yapılmış, renk ve doku olarak alanın genel ifadesi ile uyum sağlamıştır.

Tasarım Yaklaşımları üzerinden değerlendirme

- Yarışma sonucu uygulanan projede çevre ile kurulan birliktelik ve tarihi yapı ile kuramsal bir ilişki teşkil edilmesi, tarihi yapının referans olarak kullanıldığı bir tasarım yaklaşımına dikkat çekmektedir. Projede tarihi yapıya bağlanan bir aksa takılan parçalı kütleler şeklindeki tasarım, tarihi yapı ile zıtlaşmamış ve onun gerisinde kalmıştır. Bu özellikleri açısından yorumlama yaklaşımının benimsendiği söylenebilir. Ayrıca Sivas yarışma projesinden sonra ilk kez burada tarihi yapıya temasın daha net çizgilerle yapıldığı görülmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarihi dokuda yeni yapı tasarımı, kesin sınırları çizilemeyen, her doku özelinde farklı araştırma ve çalışmaları gerektiren zor bir tasarım problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi doku içinde yapılacak olan tasarımlarda dokunun mevcut mimari ve kentsel kimliği ile kurulan ilişki, özgün değerlerin korunması ve sürdürülebilmesi adına önemli bir girdidir. Tarihi dokuda yeninin tasarımında farklılaşma ve uyuşma ekseninde farklı yaklaşımlar mevcuttur. Yapının bulunduğu çevre ile sürekli bir etkileşim içinde olduğu gerçeğinden yola çıkılarak özgün doku karakterleri ile olumlu yönde ilişki kuran yaklaşımlar mevcudun sürekliliğine katkı sağlamaktadır.

Tarihi dokuda yeni yapı tasarımında yarışmalar, mevcudun farklı ve yeni bakış açılarıyla yorumlanması, eleştirel ve özgün ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan bir ortam oluşturmuştur. Türkiye’de modern kentin ayrılmaz bir parçası olan kamusal mekânlardan biri olan hükümet konakları ise yarışma projeleri arasında önemli bir yere sahip olup; 1955’ten bu yana Türkiye’nin farklı şehirlerinde inşa edilmiş birçok örneği bulunan yapı türüdür.

Çalışma kapsamında 1965-1985 yılları arasında Anadolu’nun farklı kentlerinde tarihi doku içinde ya da tarihi yapı yanında yarışma yolu ile üretilmiş, Hükümet Konakları incelenmiştir. Tasarım alanları içindeki yapılar 19. yüzyıl sonu-20. yüzyıl başında inşa edilen yapılar olup, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerine, Kurtuluş Savaşı yıllarına ve Cumhuriyet ile birlikte devletin yeni yapılanma süreçlerine tanıklık eden belge niteliğindeki yapılardır. Bu sebeple bu yapıların komşuluğunda ve birlikteliğinde yeni yapı tasarlamak oldukça zor ve karmaşık bir süreç içermektedir. Bu sürecin yarışma yolu ile tecrübe edilmesi, eleştirel, farklı ve yorumlayıcı bakış açıları sergilenmesine sebep olmuştur. Tarihi dokuda birbirine eklemlenen mimari katmanların bütüncül bir yapı sergilemeleri ve var olan dokunun korunarak sürekliliğinin sağlanması sorunsalına karşı yarışma yoluyla üretilen çalışmalar; farklı paradigmlar ve farklı eleştirel bakış açıları içermektedir.

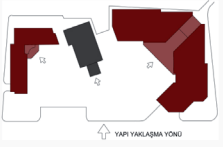

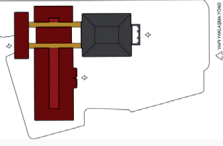

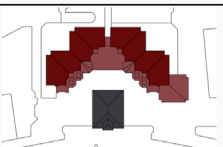

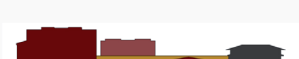
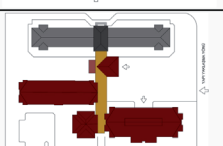
Ülkemizde koruma bilincinin oluşmaya başladığı 1970’ler ile birlikte ortaya çıkan farkındalık ve sorgulama, dönemin yapılarına da yansımış; tarihi doku içerisinde yeni yapı tasarlanırken belirli ölçütlerin olması gerektiği, mevcut doku ile kurulan ilişkilerin sorgulanması gibi konular yarışmaların değerlendirme ölçütlerinde ve jüri raporlarında yer almış ve bu durum projeler üzerinde tartışılmıştır. Bu noktada, kentsel sürekliliğin sağlanabilmesi adına yeni yapı ve tarihi yapı arasında kurulan ilişkinin türü ve derecesi üzerinde durulan en önemli konulardan biri olmuştur.

Yarışmalar farklı yaklaşımlara açık yapısı ile, özellikle kamu yapılarının üretim sürecinde en sağlıklı yöntemlerden biridir. Bu bakış açısı ile çalışmada seçilen yarışma yolu ile üretilmiş tarihi bir yapı komşuluğundaki Hükümet Konakları; buldukları tarihi çevrenin verileri doğrultusunda yönlendirilmiş, mevcut yapıyla uyuşma ve farklılaşma kavramları çerçevesinde ilişkiler kurmuştur. Zıtlık, etkisiz/nötr ve yorumlama gibi tarihi dokuda yeni yapı üretim sürecinde uygulanan birçok farklı yaklaşımı sergilemeleri açısından da önemli birer girdi oluşturmuşlardır. Sonuç olarak çalışmada incelenen bütün yapılar; tarihi dokuya yaklaşım konusunda yapıldıkları dönemin şartları itibarıyla yeni söylemler ve yaklaşımlar geliştirmeye çalışmış ve bunların yarışma ortamında konusunun uzmanları tarafından tartışılmasına sebep olmuştur. Jüri raporlarında yer alan değerlendirme

ölçütlerinde ifade edildiği üzere özgün dokuya ve tarihi çevreye duyarlı yaklaşımların tasarımda bir ölçüt olduğu ve tasarımların da bu yönde duyulan bir kaygı neticesinde geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. İncelenen çalışmalardan Artvin, Sivas ve Erzincan Hükümet Konağı, komşuluğundaki tarihi yapılara atıfta bulunurken eklemlediği dokudan farklılaşan bir yapı sergilemektedir. Hatay ve Sinop Hükümet Konaklarında ise, yeninin farklılaşarak belirginleştiği ancak mevcudun önüne geçmediği nötr bir yaklaşım görülmektedir. Burada mevcut yapı ile ilişkinin net kurulamaması durumu göze çarpmaktadır. Tarihi yapıyla benzeşme ya da zıtlama çabası gösterilmeden mevcut dokuya eklenme söz konusudur. Afyon Hükümet Konağında ise kütle ve gabari olarak farklılaşan yeni yapı, tarihi yapının önüne geçmektedir. Ancak karışıklık ilişkisi üzerinden mevcut yapıyla bütünleşmeyi sağlayan bir tavır da sergilenmektedir (Tablo 9).

Bu yapılar günümüzde modern mimarlık akımı hakkında altyapısı bulunmayan kişiler ve hatta kurumlar tarafından sıradan yapılar olarak nitelendirilmektedir. Yapımlarında büyük emek, zaman ve maddi kaynak sarf edilen bu yapılar ilk fırsatta gözden çıkarılabilecek yapılar olarak görülmekte ve yapıların yıkım kararları çok hızlı bir şekilde alınabilmektedir. Nitekim Tablo 1'de yer alan yarışma yolu ile inşa edilmiş 25 hükümet konağından 9 tanesi; çalışma kapsamında incelenen 6 hükümet

Tablo 9. Değerlendirme Tablosu

	Yeni Yapı Yaklaşımı	Yapılar Arası İlişki	Vaziyet Planı
Artvin H. K. (1968)	 YORUMLAMA Tasarımın bağlamsal bir bakış açısı içermesi Tasarımın cephede tarihi yapının oranlarını kullanarak bir modülasyon oluşturulması		
Hatay H. K. (1972)	 ETKİSİZ/NÖTR Tasarımda tarihi çevreye odaklanılması ve yeninin tasarımda bir girdi olarak kullanılması Tasarımın tarihi yapının belli bir mesafe gerisinde yer alması ve parçalı kütle kullanımı		
Sinop H. K. (1973)	 ETKİSİZ/NÖTR Tasarımda tarihi yapı ile birlikte tanımlı bir kentsel meydan oluşturulması Yeni yapının tarihi yapının yanında kütle ve ölçek anlamında baskın bir karakter sergilemesi		
Sivas H. K. (1973)	 YORUMLAMA Projenin içinde bulunduğu bağlam ile bütünleşik bir tasarım yaklaşımında olması Tarihi yapıya temas eden bir tasarımın yapılması, cephedeki kat hizalarının tarihi yapıya göre belirlenmesi		
Afyon H. K. (1980)	 ZITLIK Projede ilk kez kimlik, sembolizm ve yere aidiyet kavramlarının tartışılması Afyon Kalesi'nin silüetini çağrıştıran tasarımda yapının hacminin ve gabarisinin tarihi yapıyı oldukça aşması		
Erzincan H. K. (1985)	 YORUMLAMA Tarihi yapının referans olarak kullanılması Tasarımda tarihi yapıya bağlanan bir koridora takılan parçalı kütleler yapılması Mevcut ile zıtlamayan ve onun gerisinde kalan saygılı bir tutum sergilenmesi		

konağından da 2 tanesi günümüze kadar ulaşamayarak yıkılmıştır. Günümüzde kullanımı devam eden diğer yapıların bir kısmı ise yıkım tehdidi altında olup; yok edilecekleri günü beklemektedir. Göz ardı edilen nokta da şudur ki; bu yapılar bizlere tarihi dokuda yeni yapı tasarımında yaşanan deneyimlerin ve tartışmaların örneklerini göstermektedir. Çalışma kapsamında kronolojik sırayla incelenen tasarımlardan ilkinde ve sonuncusuna baktığımızda bile 20 yıllık süreçte tasarım girdilerinin değiştiği; tarihi dokunun varlığının bilincine varıldığı, tasarımda bir girdi olarak tarihi yapının ele alındığını görmek mümkündür. Günümüzde benimsenen yaklaşımlar için bu yapılar deneyimlenmiş örnekler niteliğindedir. Ayrıca bu yapılar yapıldıkları dönem itibariyle ve taşıdıkları mimari değer, kimlik değeri, anı değeri, teknolojik değer, sosyal değer, kanonik olma değeri “yapının veya mimarının ünlü/etkili olması, örnek teşkil etmesi”, referans olma değeri (DOCOMOMO, 2020), her şeyden öte belge değeri ile Modern Mimarlık Mirası kapsamına girmektedir. Bu yapıların kentsel bellek üzerinde yer etmesinin yanı sıra kültürümüzün bir parçasını oluşturması ve geleceğimize yön verecek örnekler olması sebebiyle koruma altına alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ALTINÖZ BİLGİN, A. G. (2010) Tarihi Dokuda Yeninin İnşası, *Ege Mimarlık* (4) 18-26.
- ARABACIOĞLU, F. P., AYDEMİR, I. (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı, *Megaron* 2(4) 204-12.
- ARKİTEKT (1956) *Elazığ Hükümet Konağı Proje Müsabakası* (285) 109-13.
- ARKİTEKT (1958) *Urfa Hükümet Konağı Proje Müsabakası* (292) 114-21.
- ARSLAN, H., ORHAN, Ş., DİŞLİ, G., (2020). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımının Müze İşlevi Özelinde Değerlendirilmesi. *Art-e Sanat Dergisi* 13 (25) 71-101.
- Atina Tüzüğü (1933) *IV. Uluslararası Çağdaş Mimari Kongresi* [<http://www.alanbaskanligi.gov.tr/evrak/turkce/1933-Atina-tuzugu.pdf>] Erişim Tarihi (19.12.2019).
- BARSBAY, H. S. (1997) *Alpay Aşkun Monografisi*, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- BAYINDIRLIK BAKANLIĞI (1975) Sinop Hükümet Konağı: Mimari Yarışma Projeleri, Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği Yayını, Ankara.
- BİLGİN ALTINÖZ, A. G. (2010). Tarihi Dokuda'Yeni'nin İnşası. *Ege Mimarlık* 20 18-26.
- BLOSZIES, C. (2012) *Old Buildings New Designs, Architectural Transformations*, Princeton Architectural Press, New York.
- BULUT, M. (2006) *Sivas'taki Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapıları*, yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- DİNÇ, P. (2009) *Mimarlığa Yarışanlar, Ulusal Mimarlık Yarışmalarında Gazi'li, Mimarlar Eflatun Yayınevi*, Ankara.
- DOCOMOMO (2020) *How to Evaluate Modern*. [<https://www.docomomo-us.org/explore-modern/explore-the-register/how-to-evaluate-modern>] Erişim Tarihi (15.05. 2020).

- DOĞRUSÖZ, F. (1994) *Tarihi ve Özgün Çevrelerde Yeni Yapı Sorunu ve İnfil Olgusuna Farklı Yaklaşımlar*, yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- English Heritage (2001) *Building in Context, New Development in Historic Areas*, English Heritage, Cabe. [<https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/building-in-context-new-development-in-historic-areas.pdf>] Erişim Tarihi (19.12.2019).
- ERGÜN, A., KÜRKLÜ, G., BAŞARAN, V. (2011) Afyonkarahisar Hükümet Konağının DBYBHY 07'e göre Deprem Güvenliğinin İncelenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* 12(2) 13-21.
- ERDER, C. (2018) *Tarihi Çevre Algısı*, Yem Yayınları, İstanbul.
- Erzincan Valiliği (2020) *Tarihçe*. [<http://www.erkincan.gov.tr/tarihce>] Erişim Tarihi (3.05.2020).
- FEILDEN, M. B. (1982) *Conservation of Historic Buildings: Technical Studies in the Arts. Archaeology and Architecture*, Butterword Scientific, London.
- Google Earth (2010) *Sivas Hükümet Konağı Uydu Görüntüsü* [<https://earth.google.com/web/>] Erişim Tarihi (05.12 2021).
- Google Earth (2013) *Afyon Hükümet Konağı Uydu Görüntüsü* [<https://earth.google.com/web/>] Erişim Tarihi (05.12 2021).
- Google Maps (2020) *Erzincan Hükümet Konağı* [<https://www.google.com/maps>] Erişim Tarihi (25.02.2020).
- GÜLER, K., BİLGE, A. C. (2016) Modern Mimarlık Mirası Bağlamında Artvin Hükümet Konağı'nın (1974) Değerlendirilmesi, *Megaron* 11(1) 15-34.
- HASOL, D. (2017) *20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı*, YEM Yayınları, İstanbul.
- Hatay Valiliği (2013) *Hatay Valilik Binası* [http://www.hatay.gov.tr/kurumlar/hatay.gov.tr/belgeler/ekitaplar/valilik_binasi.pdf] Erişim Tarihi (22.12.2019).
- HORLER, M. (1975) Modern Architecture and Ancient Monuments, *Monumentum*, 11, 7-25.
- ICOMOS (1931) *Carta Del Restauro* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0660878001536681682.pdf] Erişim Tarihi (21.12.2019).
- ICOMOS (1964) *Venedik Tüzüğü* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf] Erişim Tarihi (25.12.2019).
- ICOMOS (1975) *Amsterdam Bildirgesi* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0458320001536681780.pdf] Erişim Tarihi (19.12.2019).
- ICOMOS (1987) *Washington Tüzüğü: Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf] Erişim Tarihi (25.12.2019).
- ICOMOS (1999a) *ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf] Erişim Tarihi (22.12. 2019)
- ICOMOS (1999b) *Burra Tüzüğü: Kültürel Öneme Sahip Yerlerin Korunması Amaçlı Avustralya-ICOMOS Tüzüğü* [<http://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-BurraCharter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf>] Erişim Tarihi (19.12.2019).

- ICOMOS (2008) *Declaraton Of Foz Do Iguaçu* [https://www.icomos.org/centre_documentation/declaration-igua%c3%a7u-eng.pdf] Erişim Tarihi (24.03. 2021).
- ICOMOS (2011a) *Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf] Erişim Tarihi (19.12.2019).
- ICOMOS (2011b) *The Paris Declaration On Heritage as a Driver of Development* [https://www.icomos.org/Paris2011/GA2011_Declaration_de_Paris_EN_20120109.pdf] Erişim Tarihi (09.04.2021).
- ICOMOS (2013a) *Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0784192001542192602.pdf] Erişim Tarihi (24.12.2019)
- ICOMOS (2013b) *The Australia ICOMOS Charter for the Conservation of Places of Cultural Significance - (The Burra Charter)* [http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_en0795934001587381516.pdf] Erişim Tarihi (24.12.2019).
- İNCE, K. (2011) Afyonkarahisar Zafer Müzesi, *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 1(1) 254-67.
- JOKILEHTO, J. (1998) Organizations, Charters and World Movements-An Overview, *Context: New Buildings in Historic Settings*, der. J. Warren,, J.Worthington, S. Taylor, Architectural Press, Oxford, 40-50.
- JOKILEHTO, J. (2002) *A History Of Architectural Conservation*, Butterworth Heinemann, Oxford.
- KARAASLAN, M., ERKMEN, A. (1995) Profil:Yüksel Erdemir, *Mimarlık* (265) 41-52.
- KARAASLAN, M. (2001) *Yapıtlar Anılar 1*. Karaaslan Mimarlık Limited Şirketi, Ankara.
- KUBAN, D. (2000) *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama*, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kültürportali (2013) *Eski Hükümet Konağı (Adliye Binası)-Sinop*. [<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sinop/kulturenvanteri/eski-hukümet-konagi-adliye-binasi>] Erişim Tarihi (17.04. 2020).
- MİMARLIK (1969a) *Artvin Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (66) 16-28.
- MİMARLIK (1969b) *Kars Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (72) 33-47.
- MİMARLIK (1972) *Hatay Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (102) 26-30.
- MİMARLIK (1973) *Gümüşhane Hükümet Konağı* (115) 28-30.
- MİMARLIK (1974) *Sivas Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (125) 22-8.
- MİMARLIK (1975) *Bingöl Hükümet Konağı Proje Yarışması* (136) 28-36.
- MİMARLIK (1980a) *Erzurum Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (162) 49-52.
- MİMARLIK (1980b) *Afyon Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (162) 53-8.
- MİMARLIK (1983) *Oda'dan* (198) 38-40.

- MİMARLIK (1984a) *Söyleşi: Osmanlıdan Bugüne Hükümet Konakları* (203) 3-15.
- MİMARLIK (1984b) *Haberler Yarışmaları* (203) 35.
- MİMARLIK (1987a) *Erzincan Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* (224) 63.
- MİMARLIK (1987b) *Adana Hükümet Konağı* (224) 70-1.
- MİMARLIK (1987c) *Giresun Hükümet Konağı* (224) 74-5.
- MİMARLIK (1989) *Bir Mimar, Alpay Aşkun* (233) 66-75.
- MİMARLIK (2001) *Arolatlar* (298) 18-27.
- MİMARLIK (2009) *Denizli Hükümet Konağı ve Yakın Çevresi* (350).
- NUHOĞLU, M., GEÇİMLİ, M. (2019) Kentsel Mekân Tasarımında Tematik Projelere Yeni Yaklaşımlar ve Eskişehir Örneği, *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches* 8(1) 711-34.
- ORTAYLI, İ. (2000) *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.
- ÖTKÜNÇ, A., EKİNCİ, S. (2021). 'Sıradan' Bir Yapı: Lapseki Hükümet Konağı. *Mimarlık* (420) 60-65.
- ÖZBAY, H. (1987) Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca Yapılan, Yapılmakta Olan veya Yapılmayan Yapıların Öyküleri, *Mimarlık* (224) 50-62.
- ÖZBAY, H. (1993) Yarışmalar Sahip Olduğumuz Tek Sağlıklı Kurumdur, *Mimarlık* (251) 28-29.
- POLAT, E. E., CAN, C. (2008) Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım ve Kapsam, *Megaron* 3(2) 177-86.
- RIZA, M., DORATLI, N. (2015) The Critical Lacuna Between New Contextually Juxtaposed and Freestyle Buildings in Historic Settings, *Journal of Architectural and Planning Research* 234-57.
- SAYAR, Y. (2004) Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme, *Mimarlık* (320) 18-23.
- SEMES, S. W. (2007) Differentiated and Compatible: Four Strategies for Additions to Historic Settings. *In Forum Journal* 21(4) 4-11.
- STAVREVA, B. (2017) *New vs Old: New Architecture of Purpose in Old Settings*, Doktora Tezi, Virginia Tech, Blacksburg.
- Şartname (1985) *1985 Erzincan Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması* [<https://sartname.arkitera.com/>] Erişim Tarihi (03.05.2020).
- TEKELİ, D., SİSA, S. (1974) *Doğan Tekeli-Sami Sisa: 1954-1974; Projeler-Uygulamalar, Architectural Works*. Apa Ofset, İstanbul.
- The Scottish Government (2011) *New Design in Historic Settings*, Glasgow. [www.historic-scotland.gov.uk/new-design-in-historic-settings.pdf] Erişim Tarihi (19.12.2019).
- TOPÇUBAŞI, M., EYÜPGİLLER, K. K. (2011) 19. Yüzyılda Kastamonu Eyaleti'nde Hükümet Daireleri, *İtü Dergisi/a* (2) 108-20.
- UNESCO (1972) *Milli Düzeyde Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı* [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_

- ID=13087&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html] Erişim Tarihi (24.12.2019).
- UNESCO (1976) *Nairobi Bildirgesi (Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler)* [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13133&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html] Erişim Tarihi (24.03.2021).
- UYAN, M., YÜKSEL, İ., AVŞAR, N. (2004) *Anadolu'nun Kilidi Afyon, T.C. Afyon Valiliği, Afyon.*
- UZMİM (1987) *Gaziantep Hükümet Konağı Binası.* [<http://www.uzmim.net/projeler-klasor/001-gaziantep-hukümet-konagi/projeler1.html>] Erişim Tarihi (15.02.2020).
- UZMİM (1990) *Mardin Hükümet Konağı ve Adliye Binası* [<http://www.uzmim.net/projeler-klasor/002-mardin-hukümet-konagi/projeler1.html>] Erişim Tarihi (15.02.2020).
- ÜYÜMEZ, M. (1995) Eski Belediye Binası Zafer Müzesi, *Beldemiz, Afyonkarahisar Belediyesi Yayınları* (40) 11-12.
- VELİOĞLU, A. (1992) *Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma*, yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Wikimedia (2011) *Gothenburg Belediye Binası* [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Radhuset_Gbg_med_tillbyggnad_crop.jpg] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Wikimedia (2012a) *Sinop Hükümet Konağı* [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:SINOP_HUKUMET_KONAGI_-_panoramio.jpg] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Wikimedia (2012b) *Sinop Adalet Sarayı* [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:SINOP.ADALET_SARAYI_-_panoramio.jpg] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Wikimedia (2014a) *Münster, Prinzipalmarkt* [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C3%BCnster,_Prinzipalmarkt_-_2014_-_6859.jpg] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Wikimedia (2014b) *Deniz Müzesi* [<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:IstanbulNavalMuseum01.JPG>] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Wikimedia (2015) *Odunpazarı Evleri* [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Odunpazar%C4%B1..._-_panoramio.jpg] Erişim Tarihi (05.12. 2021).
- Yandex (2020) *Haritalar* [<https://yandex.com.tr/harita/>] Erişim Tarihi (25.12.2020).
- YAZICI, N. (2008) Trabzon Örneğinde Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Hükümet Konağı Binaları, *Journal of International Social Research* 1(5) 943-59.
- ZEREN, M. T. (2019) *Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu: Çağdaş Yaklaşım Örnekleri*, Yalın Yayıncılık, İstanbul.
- 720 Nolu İlke Kararı (2006) *Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları* [<https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263781/720-nolu-ilke-karari-kentsel-sitler-koruma-ve-kullanma-.html>] Erişim Tarihi (10.04.2021).

Received: 01.07.2020; Final Text: 15.08.2021

Keywords: Architectural project competition; design criteria; government house; new design in historic settings; modern architecture.

MODERN ARCHITECTURE BUILDINGS CONSTRUCTED THROUGH COMPETITION IN THE HISTORIC SETTINGS: THE CASE OF GOVERNMENT HOUSES (1965-1985)

The settlements and buildings witnessing a civilization, development or an event at a certain period constitute the historical environments. Conservation of the buildings forming architectural identity and ensuring the sustainability of urban integrity requires the assessment of these buildings along with the newly added architectural layers. Many buildings were constructed within the historical settings of urban centers in the 20th century. Having been constructed through competitions, government houses provide significant data for developing different and authentic perspectives toward the historical urban environment. Many governmental houses were constructed within the historical settings and through the concept of historical building neighbourhood in Turkey between 1965 and 1985. Construction of new forms in old settings requires a difficult and complicated designing process that cannot be established with clear lines. Reviewing the already-existing examples is necessary for mentioning about the consistency or appropriateness of relevant approaches. Aiming to examine the concept of new building through the government houses in the historical settings, this study reviewed the Government Houses constructed as a new building next to a historical building following national architectural project competitions in the Turkish cities of Artvin, Hatay, Sinop, Sivas, Afyon and Erzincan between 1965 and 1985. Moreover, assessments were performed using the criteria that were specified in relation to the charters, codes and regulations issued along with the approaches of new building toward the historical pattern defined by the national and international bodies, institutions and experts of conserving cultural heritage.

TARİHİ DOKUDA YARIŞMA YOLUYLA ÜRETİLMİŞ MODERN MİMARLIK ÜRÜNLERİ: HÜKÜMET KONAKLARI ÖRNEĞİ (1965-1985)

Tarihsel süreç içerisinde bir uygarlığın, bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan yerleşmeler ve yapılar tarihi çevreleri oluşturmaktadır. Bu alanlarda mevcut kimliği oluşturan yapıların korunması ve süreç içerisinde kentsel bütünlüğün devamlılığının sağlanması, yeni eklenen mimari katmanlar ile birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. 20. yüzyılda özellikle kent merkezlerinde tarihi dokuda birçok yeni yapı inşa edilmiştir. Bu yapılardan yarışma yolu ile inşa edilen kamu yapıları, buldukları tarihi kent dokusuna yönelik farklı ve özgün bakış açılarının geliştirilmesi adına önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de 1965-1985 yılları arasında özellikle tarihi doku içinde ve tarihi bir yapının komşuluğunda yarışma yolu ile üretilen birçok kamu yapısı bulunmaktadır. Tarihi dokuda yeni yapı tasarımı; net çizgilerle belirlenemeyen zor ve karmaşık bir tasarım süreci içermektedir. Yaklaşımların tutarlılığından veya uygunluğundan bahsedebilmek için deneyimlenmiş örnekleri incelemek oldukça önemlidir. Çalışmada tarihi dokuda yeni yapı kavramının, yarışma yoluyla üretilen Hükümet Konakları örnekleri üzerinden tartışılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 1965-1985 yılları arasında ulusal bir mimari proje yarışması sonucu elde edilmiş, tarihi bir yapının yanında yeni yapı olarak inşa edilen Artvin, Hatay, Sinop, Sivas, Afyon ve Erzincan Hükümet Konakları ele alınmıştır. Kültürel mirası koruma ile ilişkili ulusal ve uluslararası kurum

ve kuruluşlar ile uzmanlar tarafından tanımlanan tarihi dokuya yeni yapı yaklaşım şekilleri ile yayınlanan bildirge, tüzük ve yönetmeliklerden faydalanılarak hazırlanmış ölçütler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

TUBA BÜLBÜL BAHTİYAR; B. Arch, M. Arch.

Received her bachelor's degree in architecture from Yıldız Technical University, Faculty of Architecture (2011-2015) and her master's degree in architecture from Necmettin Erbakan University (2016-2019). Research interests include modern architecture, cinema and architecture. tubabulbulbahtiyar@gmail.com

ESRA YALDIZ; B. Arch, M. Arch, PhD.

Received her bachelor's and master's degrees in architecture and PhD degree from Selçuk University in 2000, 2004 and 2013 respectively. Her research interests include adaptive reuse in monumental buildings, conservation of historic buildings, modern architecture, new building design in historical texture. eyaldiz@erbakan.edu.tr

